

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

REDOGÖRELSE

FÖR

ELEMENTAR-LÄROVERKEN

I

WENERSBORG, BORÅS OCH ALINGSÅS

SAMT

PEDAGOGIEN I ULRICEHAMN

UNDER LÄSARET 1870—1871.

INNEHÅLL.

- I. Reseberättelse af adjunkten J. F. Kylander.*
- II. Redogörelse för Wenersborgs h. elementarläroverk.*
- III. " Borås l. elementarläroverk.*
- IV. " Alingsås l. elementarläroverk.*
- V. " Ulricehamns enklassiga pedagogi.*

Reseberättelse.

Till Kongl. Ecklesiastik-departementet.

På grund af skrifvelse från Chefen för Ecklesiastik-departementet till Domkapitlet i Skara af den 12 Maj 1870 får jag härmed vördsammast öfverlemnna redogörelse för mina gjorda pedagogiska iakttagelser under den resa, som jag med nådigt understöd af allmänna medel företog under sistförflutna sommarferien.

Till en början vill jag anföra, att nämnda skrifvelse kom till min kunskap först i slutet af Juni månad och att, sedan de från Statskontoret reqvirerade medlen kommit mig tillhanda, sommarferierna voro redan till hälften förlidna, innan jag kunde anträda resan. Enär skolorna i England tillslutas med Juli månads utgång, uppstod för mig, liksom för de flesta andra, hvilka rest på allmänna medel för att inhemta kännedom om de pedagogiska förhållandena i England, den olägenhet, att jag fick blott ringa tillfälle att afhöra sjelfva undervisningen. Någon serskild uppgift för resan hade jag mig ej ålagd, hvarken orten, der dessa pedagogiska iakttagelser borde göras, ej heller någon gränslinie utstakad på det vidsträckta pedagogiska fältet, inom hvilken de borde anställas. Jag beslöt derföre att besöka skolorna i sjelfva hufvudstaden, i den förmodan, att denna skulle hafva det förnämsta och bästa att framvisa i afseende på ett utbildadt skolväsende, liksom den öfverträffar i de flesta andra afseenden.

Genast vid min ankomst till London uppsökte jag dervarande legationspredikanten Fröst, till hvilken jag står i stor tacksamhetsskuld för den beredvillighet, hvarmed han gick mig till mötes med råd och dåd.

Efter gjorda förfrågningar erhöll jag de upplysningar, att University College School och Westminster School anses såsom de bästa skolorna i London, och af dessa ansågs den förra, såsom grundad på nyare idéer inom skolväsendet, enligt ansedda personers utsago, ega företrädet, hvarföre jag bestämde mig att först besöka denna skola.

I England finnes två slags elementarläroverk. Det ena slaget utgöres af de läroverk, hvilka i de klassiska språken se snart sagdt det enda bildningsmedlet och därför i dessa likasom i teologi forcera undervisningen. Då dessa läroverk afse en synnerligt stor grundlighet uti dessa ämnen och lärokurserna äro särdeles omfattande, så anses tio år erforderliga för deras genomgående. Ett sådant läroverk är t. ex. Westminster School. Det andra slaget förlägger likaledes undervisningens tyngdpunkt till de klassiska språken, hufvudsakligen latinnet, men inrymmer tillika mycken tid åt öfriga ämnen; och emedan dessa läroverk, utan att på minsta sätt fränse grundlighet, hafva till uppgift att bibringa lärjungarne endast de kunskaper, som äro nödvändiga för lifvet och hvilka man med skäl kan fordra af en bildad medborgare, så anses blott sex år behöfliga för ett fullständigt genomgående af dessa. Ett sådant läroverk är bland många andra University College School.

Bådadera äro högre lärdomsskolor, motsvarande våra högre elementarläroverk, och bådadera dimittera sina lärjungar till universitetet.

Jag vill här anmärka, att jag dels undvikit att anföra de egendomligheter i det engelska skolväsendet, hvilka redan i förut ingifna reseberättelser finnas upptagne, dels hufvudsakligen fästat mig vid de sexåriga läroverken, emedan jag ansett, att vårt skolväsende möjligen skulle hafva att lära någonting af dem.

Enär den klagan ofta blifvit hörd, och detta från personer, hvilkas omdöme man ej kan underkänna, att de flesta lärjungarne vid våra svenska elementarläroverk vanligen äro öfver 20 år gamla och nästan hunnit mannaåldern, innan de äro mogna att taga studentexamen och färdiga att egna sig åt något specialstudium för framtida vitæ genus, så torde en blick på Storbrittanniens sexåriga elementarläroverk kunna visa, huru den öfverklagade bristen möjligen skulle kunna afhjelpas.

Efter regeln anses en yngling kunna genomgå alla sex klasserna vid University College School på en tidrymd af sex år. Intagen vid 10 års ålder bör han efter använd flit vid 16 år vara kvalificerad att afläggga examen för inträde vid universitetet och der inmatriculeras såsom student. Det händer likväl någon gång, att en yngling, till följd dels af underlägsnare naturgåfvor, dels af åsidosatt flit, sjukdom eller andra orsaker ej förmår genomgå läroverket på den fastställda tiden af sex år,

ehuru sådant hör till undantagen; och enligt lag tillåtes ej ynglingen att efter fyllda 16 år kvarstanna vid läroverket, med mindre han på grund af giltiga skäl erhåller serskildt tillstånd dertill af läroverkets rektor. Betydelsen och vigten af en sådan lag inses lätt: den sporrar och tvingar till flit och uppmärksamhet; den bereder en möjlighet att innan det är för sent, inse om ynglingen har fallenhet eller icke för studier samt att i senare fallet välja en för honom lämpligare lefnadsbana; den afser slutligen den stora fördelen, att ynglingen desto förr skall kunna egna sig åt de specialstudier, som sammanhånga med hans val af genus vitæ och desto förr blifva en för samhället nyttig medlem.

Man må icke förbise den grundlighet och mogenhet, som åsyftas med den nioåriga lärotiden vid våra elementarläroverk. Men skulle det visa sig, att många af Englands läroverk på sex års tid förmå bibringa ynglingarne en grundlighet och mogenhet i kunskaper, som i de flesta fall äro fullt jemförliga med hvad förhållandet är vid våra nioåriga läroverk, så måste man med skäl kunna påstå att det skol-system, som der eger rum, förtjenar att tagas i närmare betraktande.

Jag har hört en och annan invända, att det icke är möjligt, att 16 års ynglingar kunna ega ett så utveckladt förstånd, att de i kunskapens mogenhet kunna mäta sig med våra 20-åriga lärjungar. Förståndets utveckling beror dock icke blott på lefnadsårens antal, utan äfven på det sätt, hvarpå sjelfva utvecklandet göres. Huru vidt skilda i afseende på grundlighet och mogenhet i kunskaper äro icke 16-åringarne i folkskolorna och 16-åringarne i elementarläroverkens sjette klass! Men kunskapen har blifvit dem bibringad på olika sätt, förståndsutvecklingen har skett under olika förhållanden. Och skall man döma efter de stilprof, som författas för studentexamen, hvilka ju anses vara den bästa mätaren på en ynglings grundlighet och mogenhet, så visar det sig, att, hvad studiernas grundlighet beträffar, förhållandet icke är sämre vid Englands sexåriga läroverk än vid våra nioåriga. Jag hade tillfälle att se latinska stilprof för 6:te klassen vid University College School. Dessa voro fullkomligt så svåra, som de, hvilka utdelas vid våra studentamina, och jag vågar påstå, fullt ut så felfria och skrifna på lika god latin, som i allmänhet är fallet med lärjungarnes studentcripta vid våra läroverk. Enahanda var förhållandet med uppsatserna på modersmålet.

Man kan icke underlåta att fråga efter orsaken till så lyckliga resultat vid dessa sexåriga läroverk. Icke kan orsaken vara de tvenne veckor, hvarmed deras skolår öfverskjuter vårt; icke heller någon inskränkning i läroämnenas antal, emedan vid de flesta sexåriga läroverken samma ämnen förekomma, som vid våra elementarläroverk. Mycket kan det visserligen hidraga, att i de flesta fall lärjungarne hafva private lärare, som öfvervaka och biträda dem i deras hemlexor och hemarbeten, och

som äro på visst sätt ansvariga för ynglingens framsteg; men detta ensamt skulle icke kunna medföra sådana resultat, enär detta privatiserande till någon del eger rum vid våra läroverk utan att samma resultat åstadkommes.

En kraftig sporre till flit och just derigenom en vigtig orsak till möjligheten att inskränka lärotiden till sex år torde ligga i den fria flyttningen eller den antagna ordningen, att en yngling, om han befinnes kompetent, kan uti ett eller flera ämnen uppflyttas till högre afdelning, medan han uti öfriga ämnen följer en lägre. För den som icke är van vid andra än de för våra skolor uppgjorda schemata, framstår vid första påseendet en sådan anordning nästan omöjlig att genomföra, då det tyckes, som om läroämnena skulle komma i kollision med hvarandra. Men saken låter lätt förklara sig derigenom, att samma ämne läses samtidigt i hela skolan; sålunda latin på vissa timmar uti alla klasser, grekiska likaså etc. Denna samtida läsning förutsätter att flera lärare undervisa i ett och samma ämne. Genom denna fria flyttning är tillfälle beredt de med bättre anlag utrustade ynglingarne att gå framåt i sina studier utan att hejdas af de till antalet vanligen öfvervägande medelmåttorna i klassen. Hvarje lärare, som undervisat vid våra större elementarläroverk, der afdelningar finnas med 30—50 lärjungar, har nogsamnt erfarit, huru betydlig skillnad i kunskaper kan förefinnas mellan dessa lärjungar, och för att läraren skall kunna draga alla framåt måste han tjuotals gånger för de mindre försigkomne upprepa en sak, hvilken redan länge varit känd af de mera framstående förmågorna. Det är tydligt att under sådant förhållande mången yngling icke på långt när får inhemta så stort kunskapsmått, som han både skulle vilja och kunna. Detta missförhållande undanrödjes genom den s. k. fria flyttningen.

Men den väsendtligaste orsaken till möjligheten för de sexåriga läroverken att på denna korta tid bibringa ynglingarne ett kunskapsmått, som ungefär motsvarar, hvad hos oss under en nioårig skoltid kan åstadkommas, torde förnänligast vara att söka uti sjelfva undervisningsplanen, hvilken i öfverensstämmelse med den praktiska blicken hos engelsmännen går ut derpå, att låta allt öfverflödigt lärdomskram uteslutas från elementarundervisningen. För att närmare tydliggöra detta vill jag kortligen framställa, huru undervisningen i de olika ämnena der bedrifves och jag börjar med undervisningen i moderna språk.

Ett förhållande vid University College School, som jag ansåg böra uppmärksammas, var nemligen det, att undervisningen i franska och tyska handhafdes af infödda fransmän och tyskar. Det kan icke nekas, att den första undervisningen i levande språk är i högsta grad maktpåliggande, ty just här måste den rätta grund läggas, hvarpå skolans hela undervisningsarbete i dessa ämnen skall byggas. Men den vigtigaste grunden är, enligt mitt förmenande, just ett korrekt uttal af de främmande

orden. Det finnes egendomliga ljud i hvarje språk och isynnerhet i engelskan, som aldrig skola kunna uttalas af en svensk tunga, derest icke denna i tidiga åren blifvit vand dervid. Det ligger derföre stor vikt uppå, att gossen redan vid sjelfva den första undervisningen i de lefvande språken sättes i tillfälle att riktigt uppfatta ett språks egendomliga ljud, och såsom första vilkor derför fordras lärare, som sjelfve äro mäktige språkets rätta prononciation. En svensk lärare i t. ex. engelskan, han må vara aldrig så skicklig, skall dock svårligen kunna lemna en så korrekt undervisning i uttalsläran som en infödd engelsman; han skall alltid gifva en mer eller mindre svensk brytning åt ordens uttal. Men om man äfven antager, att en och annan underlärare skulle kunna lemna en sann undervisning i sjelfva prononciationen, så torde dock högst få finnas, som ega den makt öfver språket, som erfordras ens på 3—6 klassernas undervisningsstadium. Vill man nöja sig med blotta explikationen på detta stadium, då torde undervisningen i moderna språk hos oss stå på temligen goda fötter; men just derföre, att dessa språk äro lefvande, bör äfven undervisningen deri hafva till sitt syftemål, att lärjungen vinner den förtrogenhet med språket, att han sjelf förmår att derpå uttrycka sina tankar och att hans öra lätt uppfattar de främmande orden — ett syftemål, som icke kan vinnas utan tidiga exercitier under en i språket fullt hemmastadd lärare.

Man har befarat, att den språkliga bildningen skulle tillbakasättas, om undervisningen i moderna språk utsträcktes äfven till samtalsöfningar. Denna klagan hördes ej, då för några tiotal år sedan latin-undervisningen gick ut på att förvärfva färdighet i detta språks talande; latin-studiet led helt visst icke det ringaste deraf; tvärtom stod det då i flor. Icke heller är det nödvändigt, att dessa samtalsöfningar skola urarta till något papegojmässigt pladder, utan det bör vara ganska lätt att vid dem fasthålla den grundsats, att vid hvarje af yuglingen begånget fel i språkligt hänseende förklara honom, hvarföre det icke bör vara så, utan annorlunda. Dermed vore faran häfd. Dessutom vill jag här påminna om ett yttrande af en känd och värderad skolman; sedan han talat om språket i allmänhet, huru detta i mon af menniskoandens utveckling till förmåga af abstraktion eller frigörelse från den sinnliga åskådningen måste tendera till abstrakthet, och på denna grund anser de lefvande kulturspråken olämpliga till undervisningsämne i egentlig mening, så yttrar han: «Ej så alldeles utan sanning torde derföre den åsigten vara, som man stundom hör framkastas, att nämligen de lefvande språkens studium i skolan mera börafse att bereda lärjungen färdighet att tillegna sig den litteratur, som dessa språk hafva att bjuda på, än egentlig språklig bildning.» Sålunda, ett så strängt grammaticerande, som t. ex. i latinets, torde ej vara förenligt med och icke ens behöfligt vid undervisningen i moderna språk; och detta isynnerhet om lärjungarne läsa latin och dervid få en god gram-

matikalisk underbyggnad, hvilket är förhållandet vid Englands sexåriga läroverk, der latinets anses såsom grundstenen för all skolbildning. Bland klander emot undervisningen vid våra elementarläroverk har man äfven hört detta, att den ej är nog praktisk, icke tillräckligt afser den praktiska nytta, som kunde hemtas af skolbildningen. Om det också måste medgifvas, att skolan hufvudsakligen bör afse allmän bildning, så är jag dock färdig att i ett fall ingå på deras åsigt, som påyrka en mer praktisk tendens vid undervisningen, och detta är just i fråga om undervisningen i moderna språk. Man kan icke gerna förbise, att hufvudändamålet, förutom lätthet i att öfversätta från ett lefvande språk till modersmålet och tvärtom, är just vinnande af en sådan färdighet i språkets talande, att lärjungen deraf må kunna draga nytta i det praktiska lifvet; och det tyckes, som om ynglingen efter 6 å 7 års skolstudier i ämnet borde vara så till vida försigkommen, att han någorlunda kunde tala åtminstone något lefvande språk. Ett sådant resultat skulle ej fordra någon ökad ansträngning å ynglingarnes sida, men troligt är, att undervisningen, så bedrifven, skulle ingifva dem en ojemförligt större håg och lust för ämnet. Orsaken, hvarföre ett dylikt resultat nu ej vinnes i våra skolor, är den, att explikationerna utgöra allt och ingen eller högst obetydlig tid offras åt grundläggning för ynglingens färdighet att i samtalsform praktisera hvad han i boken inhemtat. Men det är icke endast vid University College School undervisningen i lefvande språk uppehålls af infödda fransmän och tyskar och bedrifves på ofvanantydde sätt; i de flesta andra skolor är förhållandet enahanda.

Men nu uppstår frågan, huruvida någon tidsbesparing vinnes genom anställande af infödde lärare i de moderna språken. Det är visserligen alltid en besparad tid att första gången få lära sig en sak korrekt, få ett riktigt begrepp om den, så att behof ej göres att likasom på nytt inlära den. Likaledes skall helt säkert ett rikare ordförråd vinnas och orden bättre fästas i minnet, om de under samtalsform innötas och likasom i lefvande bilder framställas för ynglingens uppfattning. Jag är öfvertygad, att dylika samtalsöfningar, förutsatt att de ledas af en i språkligt hänseende bildad lärare, inom kortare tid skola bibringa ynglingen en mera reel kunskap i språket, än den, som vinnes genom blotta explikationer. Jag vill ej nämna den tid, som nu användes på inlärandet af en mängd genus-reglor jemte uppräknandet af de otaliga undantagen, hvarpå våra grammatikor öfverflöda. En stor del af dylik grammatikalisk kunskap inläres för skoltiden, för en examen, men glömmes snart. Mycket skulle sålunda vid undervisningen i de moderna språken kunna förbigås, medan annat väsendtligare borde sättas i stället, hvaribland jag räknar färdigheten att finna ord och uttryck. Jag har ofta sett ynglingar, hvilka oakadt mångåriga studier, vid öfversättning från modersmålet till främmande språk

haft stor svårighet att finna ord och nödgats flitigt begagna lexikon för till och med de vanligaste uttryck.

Årsprogrammet för University College School blef icke tryckt under min vistelse i England, men en af lärarne derstädes gaf mig ett exemplar af de programmer, som redan hade ankommit från de 6-åriga Edinburgher-skolorna, under tillkännagifvande, att deri upptagna lärokurser ungefär öfverensstämma med dem, som genomgås vid University College School. I programmet från «Edinburgh Institution for classical, mathematical, commercial and scientific Education» förekommer i afscende på undervisningen i moderna språk följande: «Stor omsorg användes i moderna språk på bibringandet af en god accent; och man lemnar ingen möda ospard att låta ynglingen i samtalsform uppfatta och praktisera dessa språk.» Äfven vid denna skola äro lärarne i moderna språk infödda fransmän och tyskar.

Ett läroämne, som på de sista 15—20 åren betydligt spunnits ut på vidden, är det historiska. Dägra läroböcker hafva utkommit både uti gamla, medeltidens och nyare historien. Författarne hafva nästan täflat i att till omfånget öka detta skolans undervisningsämne, och mången lärare anser för nödvändigt, att en dylik lärobok till hela sitt omfång genomgås. Låt vara att de flesta ynglingar hafva lust för detta ämne, så att bördan ej blir så tung, äfven om någon större kurs deri fordrades; jag tror likväl, att en icke obetydlig inskränkning i lärokursen kunde göras, utan att detta undervisningsämne på ringaste sätt skulle lida något afbräck eller förlora något i sin höga rätt att vara skolans kanske vigtigaste läroämne.

Men innan jag går vidare, vill jag med utdrag ur programmerna visa, huru ungefär studiet af detta ämne bedrifves mångenstädes i England; och eftersom jag tagit till uppgift att framställa förhållandena vid de sexåriga läroverken, som dimittera till akademien, återopar jag de för dessa läroverk utgifna programmer och först «Edinburgh Institutions».

1:a klass: Roms historia.

2:a klass: Greklands historia.

3:e klass: Historia öfver Storbritannien och Irland (Lärobok af Milner).

4:e klass: Dito.

5:e klass: Nyare tidens historia.

6:e klass: Här läses ingen historia; undervisningen deri slutar med 5:e klass.

Här ett annat utdrag ur program för «High School Edinburgh».

1:a klass: Scotlands historia.

2:a klass: Englands och något af Roms historia.

3:e klass: De stora verldshistoriska händelserna från Romerska rikets fall till reformationen. (Lärobok: Dr Collier's Great Events of history.)

4:e klass: De stora världshistoriska händelserna från reformationen till närvarande tid. (Samma lärobok.)

5:e klass: Speciella delar af Romerska historien; Frankrikes historia.

6:e klass: Englands konstitutionella historia; Frankrikes historia.

Jag har redan nämnt, att båda dessa skolor dimittera till akademien. På sex års tid har ynglingen inhemtat så mycken historisk kunskap, att han anses kunna med framgång fortsätta sina studier vid akademien eller såsom bildad medborgare utgå i lifvets olikartade värf; och anmärkas bör, att fordringarne på ynglingens kunskapsmått vid hans intagande i I:a klassen ej äro större än vid våra läroverk.

Men serskildt bör observeras i ofvan upptagne kursuppgifter, att ynglingen genomgår blott de väsendtligaste världshändelserna; historiska fakta af mindre vikt och betydelse, möjligen snart lärda, men helt säkert lika snart glömda, förbigås helt och hållet. Och detta med rätta: ty hvad återstår väl efter några års förlopp af en vidtutspunnen historisk kunskap, om den icke under tiden odlas, annat än de allmänna dragen, de viktigaste händelserna, men den stora detaljkunskapen flyktar snart ur minnet. Läroböcker äro serskildt utarbetade för en sådan undervisningsplan, t. ex. Collier's Great Events of history. Dessa världshändelser läras desto mer grundligt och fästas desto säkrare i minnet.

Eftersom University College School äfven är ett sexårigt läroverk, så är kursen i historia ungefär densamma, som i de nämnde skolorna. Den Englands historia, som här läses, är författad af William Smith samt utgör ett sammandrag af hans större arbete öfver Englands historia. Denna lärobok innehåller visserligen 336 sidor 8:o; dock äro i boken upptagne icke mindre än 66 välgjorda träsnitt öfver regenter och framstående personer, historiska ställen, egendomlig arkitektur för olika tidelvarf, skeppsbyggeri, fästningar m. m. Genom denna lärobok måste ynglingen få en grundlig och sakrik kunskap om sitt fäderneslands häfder. Mycket återstår hos oss att i detta hänseende önska. Med den af C. Odhner utgifna läroboken i vårt fäderneslands historia, har visserligen en stor lättnad vid undervisningen i detta ämne inträdt. Men lämpliga läroböcker uti historiens öfriga grenar saknas ännu. Det är tydligt, att uti goda och väl afpassade läroböcker ligger en stor tidsbesparing; att med sådane möjligheten vore gifven, att, i likhet med förhållandet vid Englands sexåriga läroverk, på kortare tid inhemta en elementarkurs i historien, som motsvarade den närvarande för studentexamen och som blefve mera reel och bildande än den närvarande, i den mon allt ogräset derur blefve bortrensadt och det verkligt kunskapsgifvande, bildande historiska elementet öfverlemnades åt ynglingens förstånd och minne. Svårt är att bestämma, hvad som bör höra till elementarkursen eller icke, eller hvad som kan anses nödigt för att på den högre elementarskolans område

gifva ynglingen historisk bildning. Genom angifvande af de vid Englands skolor brukliga (»Great Events«) historiska läroböcker, har jag sökt visa, huru frågan der blifvit löst.

Jag öfvergår nu till religionsundervisningen. Uti University College School undervisas icke i religion af det skäl, att ynglingar af nästan alla religionsbekännelser bevista denna skola. Uti de öfriga skolorna består religionsundervisningen hufvudsakligen i bibelläsning och tolkning af bibelordet. Något sådant som «Bibelhandbok» eller «Anvisning till Bibelns kännedom», ett sammandrag af innehållet uti hvarje serskild bok af bibeln, finnes mig veterligen ej till vid de engelska skolorna. I England genongås deremot i stället en god del af bibeln i förening med nödvändiga förklaringar. Under denna läsning fattar ynglingen lätt den lästa bokens innehåll, hvilket derigenom också bättre fäster sig i minnet.

Uti Westminster School genongås en icke obetydlig del af bibeln. Enligt «Subjects of Examination Election 1869 to Election 1870» har under året följande bibelkunskap inhemtats:

Under School: Genesis kap. 23 till Exodus kap. 7.

4:e klassen: Josua bok, I Sam. till II Sam. kap. 20. samt Markus 2 kap.

Under 5:th: Mathei evangelium till II kap., större delen af Konungaböckerna.

Middle 5:th: Markus 10—12, Mathei 2—10, Konungaböckerna, Ruth, Esther.

Upper 5:th: Mathei evang. 1—17.

Shell-klassen: Apostlagerningarne, Lukas 1—6, Konungaböckerna.

Remove-klassen: Apostlagerningarne, Lukas 5—8, I Konungaboken.

6:te klassen: Jakobs bref, Mathei evang., brefven till Timoth., Joh. 4:a bref.

Utdrag ur programmet för den sexåriga «Edinburgh Institution»:

1:a klassen:	En historisk bok ur g. testamentet och ett evangelium.		
2:a	d:o	d:o	d:o
3:e	d:o	d:o	d:o
4:e	d:o	Böcker ur n. testamentet.	
5:e	d:o	En bok ur n. testamentet, omsorgsfullt förklarad.	
6:e	d:o	d:o	d:o

Det är känt, att vid Westminster School teologien och kyrkohistorien intaga ett framstående rum, hvaremot de skolor, som frigjort sig från det gamla skolsystemet, tyckas läsa så mycket teologi, som kan anses nödvändigt för hvarje bildad man. Sålunda heter det uti Edinburgh Institutions program: «Religionsundervisningen, som lemnas i de olika klasserna, omfattar de viktigaste historiska och frälsningssanningarne.» Westminster School uppfostrar företrädesvis latinare och teologer, skolorna af den nyare stilen i allmänhet bildade medborgare.

Visserligen kan det sättas i fråga, om dessa sexåriga läroverk träffat det lagom, som en elementarlärokurs i religionsundervisningen bör omfatta, eller om det ligger inom sannolikhetens gräns, att på en tidrymd af sex år ett så stort mått af religiöst och teologiskt vetande kan inhemtas, att det lemnar ynglingen en sann kunskap uti religionens väsende, en klar uppfattning af frälsningshistoriens sanningar jemte kännedom om skiljaktigheterna mellan de olika större kyrkornas bekännelser. Det förefaller mig dock, som vore det åtminstone icke omöjligt att på kortare tid, än hvad nu är fallet hos oss, inom denna lärdomsgren inhemta ett kunskapsmått, som till sin bildande halt, både i sannt religiöst och vetenskapligt hänseende, skulle kunna uppväga de under en skoltid af nio år i våra skolor genomgångna kurserna.

Man har någon gång talat om en i University College School och några andra Englands skolor begagnad ny metod, hvilken skulle underlätta undervisningen i latinska och grekiska språken, det s. k. «crudeform system». Denna metod, som utgår ifrån ordens grundformer och till dessa fogar suffixerna för att uttrycka ordens olika ställningsförhållanden i satsen, är hvarken så serdeles märkvärdig eller ny i och för sig, ehuru den kanske ej i strängaste mening har blifvit tillämpad hos oss. Jag vågar till och med påstå, att den åtminstone i grekiskan blifvit många år praktiserad vid åtskilliga af våra elementarläroverk; ty få äro väl de, som vid sina första lärospån i detta ämne icke blifvit förda till kännedom om stam-, kasus- och verbal-suffixer, samt behöriga vokal- och konsonant-förändringar. För öfrigt vet jag knappt, huru någon undervisning i grekiskan ens vore möjlig utan ett sådant förfarande, likasom undervisning utan komparation mellan de olika deklinationernas eller konjugationernas suffixer är nästan otänkbar. Detsamma gäller om undervisningen i latinet. Jag fick ej tillfälle att tillfyllest följa undervisningen vid mina besök uti University College School för att pröfva metodens ändamålsenlighet och våga afge ett säkert omdöme öfver den. Emellertid förordas denna metod på det varmaste uti en reseberättelse öfver Englands skolväsende, intagen uti årsprogrammet för Falu elementarläroverk år 1864, och därför hade jag velat taga närmare kännedom om den. Men såsom jag förut nämnt, stängdes skolan någon vecka efter min ankomst, så att det blef mig omöjligt att i ifrågavarande fall inhemta hvad jag hade önskat. Men jag har sagt, att sjelfva metoden icke är ny; blott de resultater, hvartill den nyare språkforskningen kommit i afseende på stammar eller grundformer, äro nya. Om sålunda den sanningen ej kan bestridas, att undervisningen uti deklinationer, konjugationer och deras suffixer bör stå i öfverensstämmelse med vetenskapens fordringar, på det sätt, att ynglingen får ett riktigt begrepp om ordens grundformer och suffixer, så kan det likväl blifva en tvistefråga,

när ett sådant meddelande bör ske, om före eller efter paradigmnas inhemtande. Denna fråga, så vidt den rör undervisningen i grekiskan, ehuru det äfven gäller om andra språk, har af lektor H. Säve blifvit besvarad på följande sätt uti hans skrift «Den grekiska formläran efter gamla och nya metoden»: «Det kan naturligtvis icke vara vår mening, att man först bör utgå från suffixläran, men sedan paradigmerna äro säkert inhemtade, finnes intet säkrare medel att befästa den i gossens minne än genom att visa honom grunderna, hvarföre det är så och icke annorlunda.»

Man har såsom bevis på denna crudeform-metods användbarhet och företräde framhållit de lyckliga resultat, till hvilka den leder. Sålunda förekommer uti nämnda reseberättelse, pag. 118: «På tre månaders läsning, med 12 timmar i veckan på lärorummet, inhemtas kännedom om de regelbundna böjningarne af nomina, aktiva formernas indikativus, utom ett någorlunda omfattande ordförråd och någon insigt i grammatik, derivation och ordens öfverensstämmelse. Nästa 3 månader skola gifva klassen kunskap om återstoden af de aktiva och alla passiva tempora i indik., infin., partic. och gerundium, samt böjning af pronomina. Derjente vidgad ordkännedom och syntaxens hufvudreglor. På ytterligare 3 månader skall klassen fullborda elementar-kursen och läsa en mindre del af Cæsar, Bellum Gallicum. Detta är ej någon idealisk teckning, utan en trogen uppgift af faktiska förhållanden vid nämnde skola. Naturligtvis kunna ej *alla* klassens lärjungar fullborda denna kurs.» Häremot vill jag blott invända, att samma resultat uppnås utan svårighet hos oss med den i våra skolor brukliga metoden, ja, man skulle kanske komma till ännu lyckligare resultat, om man ville forcera ämnet och endast fästa afseende på förstågorna, men lemna de mindre begåfvade lärjungarne åt sitt öde. Såsom ytterligare bevis på crudeform-metodens utmärkthet anföres vidare: «Likartade resultat hafva erhållits i grekiskan, hvaruti efter 8 månaders läsning början kunnat göras med Xenophons Anabasis.» Samma resultat vinnas nästan öfverallt vid våra skolor, utan att anstränga gossarne och utan att vid första undervisningen utgå från crudeform-metoden; för öfrigt sättes vid många läroverk Xenophon genast i hand på gossarne och jag tror under en skicklig lärares handledning jemväl med högst tillfredsställande resultat, ehuru kanske en preliminär kurs i någon lättare läsebok torde vara att föredraga.

Men hvad som verkligen bidrager att påskyuda ynglingens framsteg i latinet, anser jag vara den i Englands läroverk begagnade metoden att låta honom på hvarje stadium inom skolan inlära något visst pensum uti de latinska auktorerna utantill. Detta pensum måste förut mycket noggrannt genomgås och beredas uti skolan, de grammatikaliska svårigheterna deri vara fullkomligt förklarade och öfvervunna, en värdad öfversättning lemnad och innehållet tydliggjordt. Sedan allt detta väl är verkstaldt,

gifves detta pensum åt ynglingen till utanläsning. Härigenom icke blott erhåller ynglingen ett förråd af ord, som svårligen utplånas ur hans minne, utan hans öra blir äfven vandt vid den latinska color. Och i de flesta fall kan icke en auktor uppfattas af lärjungen, om det icke lemnas denne liksom vissa hvilopunkter, derifrån han med klarhet och lugu kan öfverlemna sig åt njutningen af de hos auktorn förekommande skönheter. Låt oss taga Ovidius till exempel. Hvarje lexa ur denne författare är svår; ynglingen har vid dess inlärande till en början så tillräckligt med arbete för inhemtande af ordens betydelse och för åvägabringandet af en någorlunda god öfversättning, att han ej får tid att fullt uppfatta de deri förekommande rent æstetiska skönheter. Till följe deraf förefaller sjelfve Ovidius ynglingen merändels rätt tråkig. Men beredes ett stycke deruti riktigt grundligt för honom, får han läsa det så, att alla svårigheterna för öfversättningen äro öfvervunna, alla bilderna tydliggjorda och författarens anda uppfattad, då blir Ovidius en af ynglingen omtyckt författare, och ju oftare han läser samma stycke, desto flera skönheter skall han upptäcka och desto bättre fatta författarens storhet och tillegna sig något af hans anda; men först då, när han lärt sig detta utantill, må det sägas, att han lärt något, hvaraf han har nytta hela lifvet igenom. Icke låter man gerna ynglingen läsa en latinsk skald för sjelfva språkets skull, utan för innehållets, det bildande poetiska elementets skull. Om sålunda auktorn icke läses på det sätt, att detta klart uppfattas och fästes i minnet, så är det detsamma, som om han aldrig vore läst. Men hundra vers väl lästa, och dertill utantill, skola gifva ynglingen ett klarare begrepp om auktorn, skärpa hans omdöme och göra honom mer mogen att lättare studera denna auktor, än tusen vers hastigt genomgångna. Har ynglingen en gång riktigt fattat en författares anda, så står vägen honom öppen att på egen hand fortsätta studiet af densamma. Detsamma gäller om utanläsning af stycken ur prosaiske författare, ehuru här måste afses icke blott innehållets, utan äfven språkets värde. Naturligtvis måste ett godt urval göras af de stycken, som sålunda lemnas ynglingen till utanläsning, och afseende fästas både på innehåll och språket.

En dylik utanläsningsmetod begagnas allmänligen i England, och detta icke blott uti latin; till utanläsning lemnas jemväl utdrag ur Englands ypperste skald och prosaister, för att utveckla och förädla språksinnet hos ynglingen. Någon dylik utanläsning existerar mig veterligen icke vid något af våra svenska läroverk. Men man vill dock ej i England belasta ynglingen med denna utanläsning under terminens lopp, utan är den egentligen afsedd såsom lämplig sysselsättning under ferierna.

Genom utdrag ur »Subjects of Examination» 1869—1870 vill jag visa, i huru hög grad en sådan utanläsning bedrifves vid Westminster School.

Under Augusti och September månaders ferier hade till utanläsning:

Under School: 60 vers ur Ovid. Met. Niobe, några af Æsopi fabler och några engelska ballader.

4:e klassen: 4 af Æsopi fabler samt engelska ballader.

Under 5:te klassen: Utdrag ur Shakspeare samt kap. I—VII af «How we are governed».

Middle 5:e klassen: Henry VII & VIII in Students Hume, Hamlet III. 1.

Upper 5:e klassen: Vissa stycken ur Shakspeares Coriolanus.

Shell-klassen: Miltons Lycidas.

Remove-klassen: Livius XXIII. 20. XXIV. 42. XXIV. 8.

Under julferierna, ungefär en månad:

Under School: Valda vers ur Ovid. Met. eller några Æsopi fabler, samt Cowper eller Pope's Messiah.

4:e klassen: Analecta Græca; Cowpers «Winter Mornings Walk».

Under 5:e klassen: Hume ch. 31, 32, Macaulay, Lay of Lake Regillus.

Middle 5:e klassen: Stud. Hume James I & Charles I, Anc. Mariner.

Upper 5:e klassen: Chaucer, prologue.

Remove: Blunt. hist. of reformation ch. 7—10, Antigone 639—730.

Innan jag lemnar latin-undervisningen, återstår ännu en fråga att göra: är det möjligt att på sex års tid såsom i England bibringa ynglingen en säker och grundlig grammatikalisk kunskap i latinet, ungefär motsvarande den, som ynglingarne vid afläggande af studentexamen efter nioåriga studier hos oss nu visa sig ega? Genom väl använd flit å lärarens och lärjungars sida vågar jag härpå afge ett obetingadt ja. De grammatikaliska kunskaper i latinet, som ynglingarne uti nuvarande sjette klassen vid våra elementarläroverk i allmänhet ega, äro nemligen sådana, att en temligen god öfversättning af de latinska stilprof, som utlemnas i studentexamen, icke öfverstiger deras kunskapsmått. De hafva nemligen redan uti sjette klassen inlärt grammatiken, och de två år, som sedan användas på ämnet, upptagas hufvudsakligen med utvidgande af explikationskurserna och inlärande af språkets finesser, för hvilkas emottagande likväl pluraliteten af ynglingarne icke äro danade, hvarför de under sina 2 sista skolår proportionsvis icke göra så stora framsteg, som under första skedet. Det visar sig äfven af studentcripta i latinet, huru ringa procent af abiturienterna förstått att tillägna sig dessa finare egendomligheter i språket, och det torde i allmänhet anses som lyckliga resultat af en nioårig skolkurs, om blott inga större grammatikaliska fel vidläda ett dylikt scriptum. Man vet att i England en god skolbildning icke anses möjlig utan grundlig kunskap i latinet, hvarföre också detta språk är obligatoriskt i de flesta skolor; och för det stora inflytande latin-studiet anses utöfva på hela förstånd-odlingen, bedrifves undervisningen i detta ämne med största omsorg, och vanligen börjar latinläsningen redan i första klassen. Men oaktadt denna förkärlek för latinet, som uppen-

barar sig i det engelska skolväsendet, bevisa likväl de många till akademien dimitterande sexåriga läroverken, att man der ansett nödigt inskränka elementarkursen i latinets inom en gräus, som gör latin-undervisningen icke till ett special- eller fackstudium, utan till ett allmänt språkbildande läroämne. Med ett sådant mål för elementarundervisningen i latinets anses det angeläget vara att utom en god grammatikalisk undervisning låta ynglingen smaka på åtskilliga författares alster inom den klassiska litteraturen, dock icke långsträckta och tröttande kurser i hvarje, utan ett så afpassadt mått, att ynglingen gör sig någorlunda förtrogen med författarnes skrifsätt. Sålunda läses förutom de hos oss vanliga Cicero, Livius, Horatius, Virgilius, jemväl Juvenalis, Tacitus, Plautus m. fl. Utom den större kännedom om den romerska litteraturen, som ynglingen härigenom vinner, gör ett sådant ombyte med författare det latinska studiet mindre tröttande, än om, såsom hos oss vanligen sker, man sysselsätter sig med samme författare i årtal. Såsom exempel härpå vill jag blott anföra Cicero's *De Officiis*, en bok, som i afseende på innehållet icke kan gifva ynglingen serdeles lust för den romerska litteraturen, men som likväl hos oss utgör hans latinska skolstudium under några års tid.

Hvad det matematiska studiet beträffar, så är det tydligt, att detta ämne måste stå högt hos en nation, sådan som den engelska, hvilken förstår att draga så stora ekonomiska fördelar deraf. Visserligen har dess bildande förmåga såsom skolämne icke alltid derstädes varit erkänt och detta just vid de hufvudsakligen klassiska läroverken; ja, lärarne i detta ämne hafva icke ens åtnjutit samma rang, som de öfriga, churu detta förhållande numera blifvit ändradt. Men att detta ämne bedrifves med flit bevisas af de i årsprogrammerna uppgifne kurser. För att genast visa, hvilka resultatet under skoltiden vinnas i detta ämne, vill jag ur programmerna göra några utdrag, och börjar med «*Subjects of Examination in Mathematics 1869—1870.*»

Division I. Arithmetik (alla ynglingarne).

Euclides I, IV, VI samt 21 prop. af XI boken.

Algebra (till Binominal Theorem).

Trigonometri — omkring 11 gossar.

Högre algebra

Koniska sektioner (Geometriska) } några gossar.
 « (Analytiska)

Elementarmekanik och hydrostatik

Differentialkalkyl och elementerna i integralkalkyl — endast en enda gosse.

Division II. Arithmetik (alla).

Algebra (sådana delar, som icke fordra kunskap om irrationella tal).
Euclides, I, III böckerna.

Division III. Arithmetik (alla).

Algebra (till enkla equationer).
Euclides, I, II böckerna.

Division IV. Arithmetik (alla).

Algebra (såsom i div. III).
Euclides, I bok.

Division V. Arithmetik (vanliga och decimalbråk, regula de tri samt praktisk tillämpning).

Division VI. Arithmetik (quatuor species samt lättare bråkräkning).

Man bör ej förgäta, att kursen vid Westminster School är tioårig och att sålunda de här ofvan upptagne pensa icke äro så serdeles stora, om man afser från den kurs, som blott ett ringare fåtal genomgår.

Ur förut nämnda «Edinburgh Institution» hämtar jag följande utdrag rörande den matematiska lärokursen.

1:a klass: Quatuor species, reduktion, hufvudräkning.

2:a klass: Mått- och vikttabellerna; praktisk tillämpning; hufvudräkning.

3:e klass: Början af algebra; en del af 1:a boken i Euclides.

4:e klass: Repetition af allt, som är genomgången i de förra klasserna, i förening med svårare exempel; intresseräkning; bolagsräkning; franska vikt- och måttssystemet; hufvudräkning; Colensos algebra till och med bråk; Euclides I, II böckerna.

5:e klass: Arithmetik i allmänhet, med serskildt afseende på svårare frågor uti intresse-, vaxel- och mynträkning; Colensos algebra I del.; Euclides fyra första böcker med deduktioner; de första grunderna i plan trigonometri; mätningar, jemväl landtmäteri; astronomiens grundlinier.

6:e klass: Högre arithmetik: Euclides 6:te bok; Algebra, progressioner; plan trigonometri, analytisk geometri; logarithmer.

«Undervisningen i matematik har tvåfaldigt syfte: förståndets utveckling och teoriens praktiska användning.»

Den här angifna matematiska kursen tyckes vara jemförlig med våra skolors nio-åriga kurs. Hvad kan då vara orsaken, må man väl fråga, att i England samma kurs anses kunna genomgås och verkligen genomgås på blott sex års tid. Jag har intet annat svar att gifva än att sjelfva metoden derstädes måste vara en annan. Jag vågar

icke yttra mig mycket om den metod, som följes vid våra läroverk, men jag skulle tro, att den är alltför mycket teoretiserande och likväl har detta ämne hufvudsakligen till syftemål att komma till praktiska resultat; undervisningen här i måste afse icke endast en allmän förståndets utveckling, utan äfven kunskapens speciella användning i det praktiska lifvet. De hos oss förekommande, till omfång och innehåll olikartade läroböcker i detta ämne, utgifna af lärare i ämnet, tyckas tydligt ådagalägga, att sjelfva dessa lärare icke äro rätt ense med hvarandra i fråga om den matematiska lärokursen. Sålunda äro några läroböcker i algebra mycket omfångsrika och det resonnerande innehållet strängt vetenskapligt och abstrakt; andra deremot mera kortfattade och tydligen åsyftande att så fort som möjligt leda ynglingen till praktisk användning af sin kunskap. Såsom elementarläroböcker måste enligt min åsigt de senare alltid ega företrädet; en sådan är lektor Rundbecks lärobok i algebran, som inskränker teoretiserandet till det allra nödvändigaste, d. v. s. till hvad som kan vara behöfligt för sjelfva ändamålet med det algebraiska studiet — problemlösning. Det myckna teoretiserandet i matematik tröttrar ynglingen och gör honom mindre lågad för ämnet, hvarföre ju kortare detta kan göras, ju förr ynglingen kan öfvergå till problemlösning, desto bättre. Likväl erfordras vid många af våra läroverk icke mindre än tre år för att inhemta de första grunderna i algebran, dit jag räknar allt, som är erforderligt för att kunna lösa en 1:a grads equation; och detta pensum borde dock med den största lätthet kunna genomgåås på halfva tiden, om lämplig metod och lämplig lärobok användes. Lärobokens beskaffenhet är vid det matematiska studiet, såsom uti öfriga ämnen, af största vikt, emedan lärjungen icke alltid har läraren vid sin sida, utan måste arbeta på egen hand och vänja sig vid sjelfverksamhet, om han skall kunna göra några framsteg, en sjelfverksamhet, som inom det matematiska området kanske är mer af behovet påkallad, än inom någon annan kunskapsgrän. Men ett faktum är, att läroböcker finnas till den grad vetenskapliga och abstrakta i detta ämne, att, der de begagnas såsom skolböcker, och detta torde ega rum mångenstädes, man med största skäl kan påstå, att en icke ringa tid af skoltiden onödigt förspilles. Jag vill endast exempelvis nämna Björulings proportionslära. Helt visst ett utmärkt arbete i och för sig, är den dock alltför grundlig, alltför vetenskaplig och abstrakt för att kunna fattas af tretton- å fjorton-åringar uti fjerde klassen, hvarest undervisningen i proportionsläran tager sin början; och oemotsägligt är, att lika goda, om icke bättre resultat skulle kunna åstadkommas på betydligt kortare tid, om en lämpligare lärobok följdes på detta stadium inom skolan. Detta såsom ett exempel. På så sätt kan en dyrbar lärotid illa användas, och hvad som brister i en sundt pedagogisk metod, måste en förlängning af skoltiden ersätta.

Jag anser mig äfven böra tala några ord om undervisningen i modersmålet. Engelsmännen lägga mycken vikt på detta ämne och undervisningen deri går ut på

att lära ynglingen nedskrifva sina tankar på ett värdadt språk. Derföre vänjes han redan tidigt dertill, ja redan i första klassen; här förekomma nämligen, förutom öfningar i rättstafning, jemväl s. k. «Compositions» eller uppsatser på modersmålet, men naturligtvis på detta stadium af högst enkel beskaffenhet; dessa compositions fortgå sedan hela skolan igenom. Dessutom börjas tidigt med läsning af klassiska författare på modersmålet; sålunda finner jag, att i andra klassen af dessa 6-åriga läroverk läses något af Walter Scotts poemer eller någon annan lätt klassisk författare; i tredje klassen Cowper eller Goldsmith med analys och förklaringar öfver allusioner; i fjerde klassen Shakspeare med förklaringar; i femte läses Spencer eller Shakspeare med största noggrannhet etc. För öfrigt läsas vissa partier af dessa klassiska författare utantill, såsom jag förut nämnt, och fördelarne dermed har jag äfven framhållit. Dessa äro grunddragen af undervisningen i modersmålet, såsom den i allmänhet bedrifves vid Englands sexåriga läroverk. Anställer man nu jemförelse med undervisningsplanen i modersmålet vid våra svenska läroverk, så möta oss väsendtliga olikheter. Hos oss är förhållandet vanligen sådant, att från första till och med femte klassen undervisningen i detta ämne hufvudsakligen består uti rättstafnings- eller rättskrifningsöfningar; sedermera, eller först uti sjette klassen, börjas öfningarne med författandet af uppsatser eller hvad engelsmännen kalla compositions; något verkligt studium af våra största författare förekommer troligen icke hos oss, utan blott en oftast mera flyktig genomläsning af omfångsdigra krestomatier uti modersmålet. Och hvad skulle likväl icke en grundlig läsning af en Tegnér's m. fl. skrifter bidra att förädla stilen, rikta tankarne och höja känslan! Genom att, såsom i England sker, med analytisk grundlighet studera *en* författare, får ynglingen ett riktigt begrepp om sättet, huru hvarje författare bör läsas. Att en stor del af skoltiden hos oss gagnlöst förspilles genom den alltför stora vigt och betydelse man i allmänhet lägger på rättstafningen är ett faktum, som jag tror numera delas af de flesta skolmän; och detta ämne blir ofta en labyrinth för gossarne, i det lärarne följa olika principer för rättstafningen, och det händer, att hvad de i afseende på rättstafning lärt i ena klassen blir förklaradt ogiltigt i den andra. Engelska språkets stafningssätt måste vara ojemförligt svårare att lära än det svenska; dock förekomma vid de engelska läroverken rättstafningsöfningar egentligen icke mer än i första klassen och detta 2 à 3 timmar i veckan. Sammanslår man alla undervisningstimmar i modersmålet vid våra läroverk ifrån 1:a till och med 5:e klassen, så utgör dessas antal 560 eller ungefär en tid af 5 månader med 30 timmars undervisning i veckan — en anseelig tid för inlärande af rättstafning, då ynglingen vanligtvis vid sjelfva intagningen i skolan är någorlunda hemmastadd häruti.

Naturalhistorien läses äfven vid dessa sexåriga läroverk, men icke på långt när i samma grad som hos oss. I några af dessa skolor börjas botanikens studium i första klassen och slutar då vanligen i tredje samt har blott 1 timme i veckan sig tillmätt; i andra återigen läses detta ämne endast i sjette klassen. Det är klart, att under sådana förhållanden all detaljkunskap måste gifva vika, att endast allmänna öfversigter lemnas samt kännedom om endast en och annan typisk växt inom hvarje grupp meddelas jemte de allmänna lagarne för växtlifvet. Vid våra läroverk studeras deremot botaniken mera i detalj och fordringarne på speciel växtkännedom äro temligen stora; dessutom hafva fordringarne i zoologi på de sista åren tagit jättesteg. Ehuru dessa ämnen blott upptaga 2 undervisningstimmar i veckan, så blir dock den sammanlagda tiden under de sex åren, som dessa ämnen studeras i skolan, högst betydlig. Då nu dessa ämnen vid Englands sexåriga läroverk inkräkta blott en ringa del af undervisningstiden, så torde detta i någon mon förklara möjligheten, att på den sexåriga lärotiden lika stora kunskaper i äfriga, mer viktiga ämnen kunna inhemtas, som vid våra nioåriga läroverk.

Innan jag slutar denna berättelse vill jag helt kort samla de utmärkande dragen hos Englands sexåriga läroverk:

Latinet sättes såsom grundlagret för hela den elementära skolbildningen.

Undervisningsämnen äro för öfrigt de samma som hos oss.

Undervisningen i tyska och franska handhafves af infödda fransmän och tyskar. Religionsundervisningen är inskränkt till bibelläsning, frälsningslärans viktigaste sanningar och symbolik.

Undervisningen i modersmålet består hufvudsakligen uti öfningar att författa uppsatser, och rättstafning förekommer endast uti 1:a klassen.

Historiska studiet idkas medelst läroböcker, som upptaga endast de viktigaste fakta (great events).

Naturalhistoriska studiet består hufvudsakligen i allmänna öfversigter.

Matematikens studium afser den praktiska nyttan.

De dimittera till akademien.

De hafva till syftemål, att ynglingen ju förr desto bättre må kunna egna sig åt fackstudierna, på det han i dessa må förvärfva högre insigter.

Från undervisningen uteslutes derföre allt, som icke anses onödgärligen behöfligt för att ynglingen skall med framgång kunna fortsätta sina studier vid akademien eller såsom bildad medborgare gå ut i det praktiska lifvet.

Några skilda klassiska och reala linier finnas egentligen icke, utan alla studera latin.

Det svenska skolväsendet är hemtadt från Tyskland, och såsom stammodren afser det en grundlig vetenskaplig bildning; häri ligger dess stora förtjenst, ty en elementarbildning utan grundlighet är förkastlig. Men äfven härutinnan kan det rätta målet öfverskjutas och förfelas, om grundligheten skulle anses ligga uti en till pedanteri gående detaljkunskap uti de serskilta läroämnena. Jag har med hvad jag i denna reseberättelse yttrat icke velat lemna ett odeladt bifall åt det skolsystem, som gäller vid Englands sexåriga läroverk; men det torde kanske medgifvas, att de i mångt afseende på ett sundt och enkelt sätt löst elementarkursens svårlösta problem just för den praktiska pregel de bära, utan att förbise grundlighet, hvilken icke får frånkännas dem, då de på klassiciteten basera hela undervisningen. Fordringarne på kunskaper inom de olika vetenskaperna äro stora och serskiljandet af agnarne från hvetet, af det oväsentliga från det väsentliga och nödvändiga torde vara det enda möjliga sätt, hvarpå dessa fordringar kunna uppfyllas; en förenkling torde vara så mycket mer af behovet påkallad, om hos oss, såsom i England, afseende bör fästas vid skoltidens längd.

J. F. Kylander.

R e d o g ö r e l s e
för
högre elementarläroverket i Wenersborg.
Läsåret 1870—1871.

A. Undervisningen.

a) *Lärotider.*

Höstterminen, som började den 24 aug., afslutades den 19 dec..

Vårterminen började den 20 jan. och kommer enligt H. H. Efori bestämmande att afslutas den 2 juni.

Den dagliga undervisningstiden har varit fördelad på samma sätt, som under föregående läsår och således förlagd hufvudsakligen på f. m. Jag har icke för sport någon olägenhet eller klagan med anledning af denna anordning; tvärtom tror jag, att belåtenheten dermed är allmän och att återinförandet af det gamla skulle från alla håll röna motstånd.

Den offentliga högmessogudstjensten har bevistats af klasserna VI—VII, hvilka dock under den kallare årstiden deltagit i den gudstjenst, som hvarje söndag kl. 9 f. m. med klasserna I—V förrättats i skolan.

De *gymnastiska och militära* öfningarne hafva egt rum: alla läsdagar kl. 9—9 $\frac{1}{2}$ samt 10 $\frac{1}{4}$ —10 $\frac{3}{4}$, och dessutom:

Tisdagar: 4—5.
Onsdagar: 5—6.
Torsdagar: 5—6.
Fredagar: 4—5.
Lördagar: 4—5.

Teckning har öfvats på följande timmar:

Måndagar	12—1.		
Tisdagar	11—12.	12—1.	
Onsdagar	11—12.		
Torsdagar	11—12.		
Fredagar	11—12.	12—1.	3—4.
Lördagar	11—12.	3—4.	

Undervisning i *sång* och *musik* har meddelats på nedanstående tider:

Måndagar	4—6.
Onsdagar	4—6.
Torsdagar	5—6.
Fredagar	4—6.
Lördagar	4—6.

b) *Läro- och läseböcker.*

Kristendom: katekesen, Bibelns kännedom af Velanders; Norbecks lärobok i dogmatiken; Biblisk historia af Bohm; Cornelli lärobok i kyrkohistorien.

Modersmålet: Filéns lärobok; Bjurstens läsebok; Läsebok för folkskolan.

Latinska språkets grammatik: Rabes lärobok;

d:o explikation: Rabes krestomati, Cornelius Nepos, Julius Cæsar och Ovidius för klass. III—V; de 2:ne sistnämnda auktorerna samt Cicero de officiis, Cato Major och orationes selectæ, Livius, Virgilius Æneis och Horatius för VI—VII.

Grekiska språkets grammatik: Rabes och Säves läroböcker;

d:o explikation: Aulins läsebok, Xenophons Anabasis, Homeri Odysseé och Herodotus.

Hebreiska språkets grammatik: Lindbergs lärobok;

d:o explikation: Genesis och Davids psalmer;

Tyska språkets grammatik: Flachs lärobok samt Flachs elementarbok;

d:o explikation: Lyths krestomati, Schillers Gesch. des 30-jähr. Kriegs och Wilhelm Tell samt Goethes Hermann und Dorothea;

Engelska språkets grammatik: May's och Herléns läroböcker samt den sistnämndes elementarbok; öfningar för öfversättning af P. J. Sundsten.

d:o explikation: May's krestomati, Irvings life and voyages of Columbus, «Tales of the Alhambra» samt «Sketch book»; Goldsmith's Vicar of Wakefield; Historisk läsebok i engelska språket af Löwenhjelm och Fähræus;

- Franska språkets grammatik: Oldes lärobok, Dubbs elementarbok samt Dryséns franska tal- och skriföfningar;
 do: explikation: Oldes explikationsöfningar för klass. IV—V, Voltaire Histoire de Charles XII, A. Dumas Michel Ange, Lamartine Scènes de sa vie, Scribe le Verre d'eau, Berndtson variétés littéraires.
- Matematik: Zweigbergks lärobok i aritmetik, Euclides, Björlings och Todhunters läroböcker i algebra, Lindmans i plan trigonometri, Hellströms i stereometri samt geometriska öfningssatser af Todhunter.
- Naturvetenskap: Berlins läsebok för klass. I—II, Arrhenii mindre lärobok i botanisk terminologi för klass. II—III, 3:dje häftet af Anderssons Inledning till botaniken för klass. IV—VI, Sundevalls och Torins läroböcker i zoologi, fysikens grunder efter Schabus, öfvers. af Berlin, den sistnämndes lärobok i kemi.
- Svensk historia: Ekelunds och Odhners läroböcker samt Alanders läsebok;
 Allmän historia: Pütz' och Wennerströms läroböcker;
 Geografi: Palmblads lärobok;
 Filosofisk propedeutik: Borelii lärobok i logik, Vikners schema till antropologien.

c) *Lärokurser.*

Första klassen.

- Kristendom: Katekes: till andra artikeln med valda bibelspråk. Läsning af psalmer.
 Biblisk historia: till den 32 historien.
- Modersmålet: Språklära: det viktigaste af formläran och af läran om satser.
 Uppläsning och förklaring af valda stycken jemte öfning för lärjungarne att med egna ord redogöra för innehållet af det lästa. Deklamationsöfningar. Rättstafningsöfningar.
- Tyska: Grammatik: det viktigaste af formläran.
 Explikation: 44 stycken uti elementarboken.
- Matematik: Aritmetik: de fyra räknesätten i sorter jemte öfning i hufvudräkning.
- Naturvetenskap: Fysisk geografi: det allmännaste om verdensdelarne, samt Europas fysiska geografi.
- Historia och geografi: Historia: berättelser ur fäderneslandets historia dels efter lärarens muntliga framställning, dels ur läsebok för folkskolan och Odhners mindre lärobok.
 Geografi: norra och östra Europas politiska geografi efter Sörensons lärobok.
-

Andra klassen.

- Kristendom: Katekes: 2:dra hufvudstycket samt repet. af det första jemte förklaring. Valda psalmer.
Biblisk historia: gamla testamentet. Bibelläsning med förklaringar.
- Modersmålet: formläran och det allmännaste af syntaxen, öfningar i stafning och rättsatsupplösning jemte läsöfningar.
- Latin: Grammatik: formläran.
Explikation: 1:sta och 2:dra afdeln. samt st. 58—66 af 4:de afdeln. af Rabes explikationsöfningar.
- Tyska: Grammatik: form- och satsläran.
Explikation: 26 sidor i Lyths läsebok, st. 41—65 i Flachs elementarbok. Skriföfningar på lärorummet.
- Engelska: Grammatik: uttalsläran och det viktigaste af formläran till och med de oregelbundna verberna.
Explikation: st. 4—21 i May's läsebok.
- Matematik: Aritmetik: läran om vanliga bråk och decimalbråk; öfningar i hufvudräkning.
Geometri: kl. lin.: de 26 första satserna af Euklides 4:sta bok; real. lin.: hela 4:sta boken.
- Naturvetenskap: sexualsystemet, det allmännaste af rotens, stammens och bladens terminologi jemte tillämpning deraf på allmännare växter.
- Historia och Geografi: Svensk historia: medeltiden, nyare tiden till Karl X Gustaf.
Geografi: Ryssland, Tyskland, repetition af Skandinavien.

Tredje klassen.

- Kristendom: Katekes: 3—5 hufvudst. Valda psalmer.
Biblisk historia: nya testamentet jemte anmärkningar; förklaring af Jesu liknelser. Bibelläsning.
- Modersmålet: Form- och satslära, satsupplösning och rättskrifning jemte smärre uppsatser; läsöfningar.
- Latin: Grammatik: formläran; läran om kasus.
Explikation: 7 fältherrar i Cornelius Nepos.
- Tyska: Grammatik: form- och satsläran; syntax till kap. VI, om verbet.
Explikation: 29 sidor i Lyths läsebok.
- Engelska: Grammatik: formläran efter May.
Explikation: st. 20—30 i May's läsebok.

- Matematik:** Aritmetik: läran om vanliga bråk och decimalbråk samt sorter; öfningar i hufvudräkning.
 Geometri: kl. lin.: sats. 27—48 af 1:sta samt 2:dra boken af Euklides; real. lin.: 2:dra och 3:dje böckerna af Euklides.
 Algebra: real. lin.: till och med multiplikation i hela tal.
- Naturvetenskap:** Botanik: Arrhenii hela mindre lärobok jemte insamling af allmänna växter.
 Zoologi: indelningen samt däggdjuren till bellua.
- Historia och Geografi:** Historia: fäderneslandets: nyare tiden.
 Geografi: Europas från och med Frankrike.

Fjerde klassen.

- Kristendom:** Katekes: till 3:dje hufvudstycket.
 Bibelkännedom: nya testamentets samt gamla testamentets kononiska böcker med undantag af de profetiska.
- Modersmålet:** rättskrifningsöfningar.
- Latin:** Grammatik: Rabes mindre med alla anmärkningar.
 Explikation: 31 kap. af 1:sta boken i Cæsar samt Datames, Epaminondas och Pelopidas i Cornelius Nepos.
- Grekiska:** Grammatik: formlära.
 Explikation: valda stycken i Aulins läsebok.
- Tyska:** Grammatik: formläran repeterad; det viktigaste af syntaxen.
 Explikation: 45 sidor i Lyths läsebok.
- Engelska:** Grammatik: formläran och syntaxen.
 Explikation: från st. 29 till slutet af May's läsebok. Kap. 4—3 af Columbus.
- Franska:** Grammatik: det hufvudsakliga af formläran.
 Explikation: läsöfningar efter Olde. Skriföfningar.
- Matematik:** Aritmetik: repetition af bråk och sorter.
 Geometri: kl. lin.: 3—4 böckerna af Euklides jemte geometriska öfnings-satser af Todhunter; real. lin. dessutom det allmännaste af proportionsläran efter Björling.
 Algebra: kl. lin.: läran om polynomers upplösning i faktorer, division samt bråk; real. lin. dessutom första gradens eqvationer.
- Naturvetenskap:** Botanik: repet. af Arrhenii mindre läsebok; ungefär 200 växter.
 Zoologi: amfibier och fiskar.
 Fysik: 44 paragrafer af 1:sta kap. i Schabus.

Historia och Geografi: Historia: kl. lin.: gamla: till Romarne; real. lin.: fäderneslandets: från och med slaget vid Pultava till Karl XIII; allmän: gamla och medeltidens efter Wennerströms lärobok.
Geografi: Asien; kl. lin. dessutom gamla världens.

Femte klassen.

- Kristendom: Katekes: utförlig katekisation öfver hela religionsläran.
Kyrkohistoriska berättelser till reformationen; förklaring öfver 1:sta brefvet till Thessalon. Kyrkoårets predikotexter.
- Modersmålet: rättstafnings- och interpunktionsöfningar.
- Latin: Grammatik: repetition af Rabes mindre med alla anmärkingar.
Explikation: från kap. 40 af 1:sta till och med kap. 13 af 2:dra boken i Cæsar; Datames, Timoleon, Eunenes, Hannibal, Hamilcar, Cato i Cornelius Nepos; Ætates, Lycaon samt 150 v. af Phaëthon i Ovidius. Mytologi efter Brodén.
- Grekiska: Grammatik: formlära.
Explikation: de 5 första kap. i Xenophons Anabasis.
- Tyska: Grammatik: repet. af hela grammatiken.
Explikation: 58 sidor af Schillers Gesch. d. 30 jähr. Kriegs.
- Engelska: Grammatik: formläran och syntaxen.
Explikation: kap. 1—9 af Columbus.
- Franska: Grammatik: kl. lin.: formläran till de oregelbundna verberna; real. lin. dessutom de oregelbundna verberna.
Explikation: kl. lin.: 40 st. af Oldes explikationsöfningar; real. lin. st.: 1—56 af Olde, kap. 8—10 af Dubbs elementarbok.
- Matematik: Geometri: kl. lin.: repet. af Euklides 4 första böcker jemte geometriska öfningssatser af Todhunter; real. lin. dessutom det allmännaste af proportionsläran efter Björling.
Algebra: 1:sta gradens eqvationer jemte problem; real. lin. dessutom repet. af läran om bråk.
- Naturvetenskap: Botanik: växternas elementarorganer; omkring 300 växter.
Zoologi: foglarne till simfoglarne.
Fysik: 2 kap. i Schabus.
- Historia och Geografi: Historia: kl. lin.: allmän: gamla afslutad; real. lin.: fäderneslandets: afslutad; allmän: från medeltidens början till franska revolutionen efter Wennerström.
Geografi: kl. lin.: gamla världens fullständigt; Afrikas och Amerikas; real. lin.: Asien från Indien samt Afrikas.

Sjette klassens nedra afdelning.

Kristendom: Dogmatik: kap. 1—3.

Kyrkohistoria: §§ 4—19,

Nya testamentet: läsning i Markus' evangelium.

Modersmälet: läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; real. lin. dessutom skriföfningar på lärorummet.

Latin: Grammatik: Rabes större med de viktigaste anmärkningarne.

Explication: Cicero de senectute och de amicitia. 1:sta boken af Virgillii Aeneis; Pyramus et Thisbe, Perseus, Jason et Medea, Orpheus et Eurydice i Ovidius. Brodén's mytologi.

Grekiska: Grammatik: formlära.

Explication: från och med kap. 8 i 1:sta boken till och med 2:dra boken af Xenophons Anabasis; 1:sta rhapsodien i Odysseen.

Tyska: Grammatik: repetition.

Explication: 3 akter af Wilhelm Tell.

Engelska: Grammatik: formlära efter Herlén.

Explication: kap. 17—21 af Columbus; kap. 1—10 i Vicar of Wakefield.

Franska: Grammatik: formläran jemte det viktigaste af syntaxen till adverbena.

Explication: de 2 första böckerna af Charles XII.

Matematik: Aritmetik: regula de tri.

Geometri: Euklides 5:te och 6:te böcker efter Björling; real. lin. dessutom det allmännaste af stereometrien efter Hellström.

Algebra: läran om radikalquantiteter samt eqvationer af 2:dra graden jemte problem; real. lin. dessutom problem.

Naturvetenskap: Botanik: växternas elementarorganer; de naturliga familjerna.

Zoologi: foglarna och amfierna repeterade.

Fysik: real. lin.: hela mekaniken med problem.

Kemi: läran om metalloiderna och de viktigare syrorna.

Historia och Geografi: Historia: fäderneslandets: till nyare tiden efter Odhner; allmän: kl. lin.: från Augustus till korstågen; real. lin.: från medeltidens början till dess 4:de tidrymd.

Geografi: kl. lin.: Afrika och Amerika; real. lin.: från och med Persien till Förenta staterna.

Sjette klassens öfra afdelning.

Kristendom: Dogmatik: kap. 5—10.

Kyrkohistoria: §§ 25—51.

Nya testamentet: Markus' evangelium kap. 1—14.

- Modersmålet:** läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; litteraturhistoria efter Bjursten; real. lin. dessutom skriföfningar på lärorummet.
- Latin:** Grammatik: repetition af syntaxen med alla anmärkningarne.
 Explikation: kap. 27—60 af 1:ta samt 1—40 af 2:dra boken i Livius jemte en del repetition; 1:sta boken af Cicero De Officiis; v. 650—756 af 4:sta samt 2:dra, 5:te och 6:te böckerna af Virgiliij Aencis.
- Grekiska:** Grammatik: repetition af formläran samt till Modi af syntaxen efter Säve. Skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: från kap. 4 af 3:dje till kap. 2 af 5:te boken i Xenophons Anabasis; från v. 250 af 1:sta till v. 120 af 3:dje rhaps. i Odysséen.
- Tyska:** Grammatik: repetition.
 Explikation: Hermann und Dorothea.
- Engelska:** Grammatik: syntaxen efter Herlén till adverbiet.
 Explikation: från kap. 17 af Vicar of Wakefield till bokens slut.
- Franska:** Grammatik: det viktigaste af Oldes lärobok.
 Explikation: slutet af 2:dra, hela 3:dje och 4:de samt en del af 5:te boken af «Histoire de Charles XII par Voltaire». Muntlig öfversättning från svenska till franska af 25 stycken af skriföfningarne i Dryséens «Franska Tal- och skriföfningar». Stilöfningar på lärorummet.
- Matematik:** Geometri: repetition af de 6 första böckerna af Euklides. Lösning af geometriska öfningssatser; real. lin. dessutom det allmännaste af stereometrien efter Hellström.
 Algebra: läran om 2:dra gradens eqvationer med en obekant jemte talrika öfningsexempel och problem.
- Naturvetenskap:** Botanik: repetition.
 Zoologi: amfibier och fiskar repeterade samt de lägre djuren.
 Fysik: kl. lin.: från lärobokens början till aërostatik; real. lin.: läran om magnetism och elektricitet, akustik och optik till dioptrik. Mechaniska problem.
- Kemi:** repetition af det föregående; läran om syrorna.
- Historia och Geografi:** Historia: fäderneslandets till Gustaf Wasa efter Odhner; allmän: kl. lin.: från nyare historiens början till § 22 (Spanska succ.-kriget); real. lin.: från § 8 till § 41 (Det östliga Europa) efter Pütz.
 Geografi: Afrikas och Amerikas.

Sjunde klassens nedra afdelning.

- Kristendom:** Dogmatik: läroboken afslutad; repetition af kap. 8.
 Kyrkohistorien: läroboken afslutad; repetition af §§ 1—25.
 Nya testamentet: Johannes 4:sta bref; kap. 1—8 i Johannes evangelium.
- Modersmålet:** Läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; litteraturhistoria efter Bjursten; tal- och skriföfningar på lärorummet.
- Latin:** Grammatik: lika med 6:te klassens öfra afdelning.
 Explikation: kap. 32—65 af 2:dra boken i Livius jemte repetition. 2:dra boken af Cicero de officiis. Ciceros 1:sta och 2:dra tal mot Catilina jemte 20 kap. af talet för S. Roscius Amerinus. Repetition af en del Virgilius. Horatii Od. 1:sta boken.
- Grekiska:** Grammatik: syntaxen till infinitivus efter Säve.
 Explikation: från kap. 6 af 4:de till kap. 6 af 5:te boken i Xenophons Anabasis; 3:dje rhaps. samt till v. 500 af den 4:de i Odysséen; kap. 1—49 af 1:sta boken i Herodotus.
- Hebreiska:** Grammatik: det viktigaste af formläran.
 Explikation: 5 af Davids psalmer.
- Engelska:** kl. lin.: uttalslära efter Olde.
 Grammatik: May's lärobok.
 Explikation: läsöfningarna i samma lärobok samt några stycken ur «Historisk Läsebok i Engelska språket» af Löwenhielm och Fähræus.
 Real. lin.: Grammatik efter Herlén.
 Explikation: följande stycken ur Irvings Sketch book: Christmas, the Stage Coach, Christmas Eve, Christmas Day, Christmas Dinner, Stratford-on-Avon, Traits of Indian Character och Pokanoket.
 Muntlig öfversättning till engelska: 18 sidor ur öfningar för öfversättning från modersmålet till engelska af P. J. Sundsten. Ordgrupper ur May's samtalsöfningar. Stilöfningar.
- Franska:** Grammatik: efter Olde.
 Explikation: Michel Ange par A. Dumas; Lamartine, Scènes de sa vie; Scribe, le Verre d'Eau.
 Muntlig öfversättning till franska från och med 17:de stycket af skriföfningarna i Drysens franska «Tal- och skriföfningar».
- Matematik:** Geometri: repetition af de 6 första böckerna af Euklides. Lösning af geometriska öfningsatser dels på lärorummet, dels skriftligen i hemmet ungefär hvar 3:dje vecka.

- Matematik:** Algebra: repetition af 1:sta och 2:dra gradens eqvationer med talrika öfningsexempel och problemer. Real. lin. dessutom läran om progressioner och logaritmer samt plan trigonometri. Båda linierna ha hvar 14:de dag löst ett skriftligt problem i hemmet.
- Naturvetenskap:** Fysik: kl. lin.: dynamik, läran om magnetism och electricitet, akustik samt en del af optiken; real. lin.: optik; repet. af mekaniken jemte problemer.
Kemi: läran om de tunga metallerna med laborationsöfningar.
- Historia och Geografi:** Historia: fäderneslandets: från Gustaf Wasa till Karl XII efter Odhner; allmän: från § 15 af nyare till § 54 efter Pütz.
- Filosofisk propedeutik:** Logik: elementarläran.

Sjunde klassens öfra afdelning.

- Kristendom:** lärokursen repeterad; läsning i nya testamentet.
- Modersmålet:** läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; tal- och skriföfningar på lärorummet.
- Latin:** Grammatik: lika med nedra afdelningen.
Explikation: repetition af föregående kurser i Livius. Ciceros tal för S. Roscius Amerinus. Horatius Od. 20—38 af 1:sta samt hela 3:dje boken, allt med repetitioner. Rhetorik. Antiquiteter efter Säve.
- Grekiska:** Grammatik: syntaxen avslutad och repeterad.
Explikation: 6:te boken af Xenophons Anabasis; 5:te och 6:te rhaps. af Odysseen; kap. 49—400 af 1:sta boken i Herodotus jemte repetition.
- Hebreiska:** Grammatik: lika med nedra afdelningen.
Explikation: 10 psalmer samt 2 kap. i Genesis.
- Engelska:** Kl. lin.: Grammatik: efter Herlén.
Explikation: till och med «the Balcony» ur «Tales of the Alhambra» by Irving.
Real. lin.: lika med nedra afdelningen.
- Franska:** Grammatik: efter Olde.
Explikation: Variétés Littéraires, 3:me livraison.
Muntlig öfversättning till franska från 36 stycket af skriföfningarne i Drysens franska «Tal- och skriföfningar». Real. lin. dessutom: explication af en del af 2:dra häftet af Variétés Littéraires samt muntlig öfversättning från svenska till franska från och med 14:de till och med 34:sta sidan af Löwenhielms franska skriföfningar.

Matematik: Geometri: repetition af de 6 första böckerna af Euklides. Lösning af geometriska öfningssatser dels på lärorummet, dels skriftligt i hemmet öfverhufvud taget hvar 3:dje vecka. Real. lin. dessutom repeterat stereometrien.

Algebra: repetition af hela den genomgångna kursen t. o. m. logaritmer och serier. Real. lin. har dessutom repeterat plana trigonometrien. Ett skriftligt problem för båda linierna hvar 14:de dag.

Naturvetenskap: Fysik: repetition af hela läroboken. Real. lin. dessutom problem af mekaniskt och fysikaliskt innehåll dels på lärorummet, dels skriftligen i hemmet.

Kemi: repetition af hela oorganiska kemien med laborationsöfningar.

Historia och Geografi: Historia: lärokursen avslutad och repeterad.

Geografi: repetition.

Filosofisk propedeutik: Logik: lärokursen avslutad och repeterad.

Psykologi: efter Wikner.

Under den gemensamma morgonbönen, som ledts af lärarne i religion, har genomgåts och förklarats: Johannes evangelium, Apostlagerningarne, Brevet till romarne, Jakobs bref samt 14 kap. af 1:sta brevet till korintierna.

Alla skriftliga öfningar, såväl i hemmet som på lärorummet, hafva varit ordnade i fullkomlig öfverensstämmelse med kongl. kungörelsen af den 10 mars 1869.

Undervisningen i gymnastik och militäröfningar.

Till gymnastik hafva lärjungarne varit delade på 3:ne afdelningar, kl. VII—V utgörande 1:sta afdelningen, kl. IV—III 2:dra samt kl. II—I 3:dje; hvarje afdelning delad i underafdelningar.

Öfningarne ha i allmänhet försiggått på följande sätt: först några fristående rörelser på led gemensamt för hela afdelningen, derefter en appareljrörelse; sedan omvexlande fristående och appareljrörelser; alla dessa sistnämnde rörelser olika för de olika underafdelningarne.

Vapenöfningarne hafva egt rum för kl. V 1 timme, för VI och VIIb 2 timmar och för VIIa 1 timme i veckan.

Uti dessa öfningar har kl. V ungefär genomgått rekrytskolan af exercis-reglementet, VI och VIIb gevärsexercis och manöver, så mycket som den inskränkta lokalen medgifvit, samt öfvats i bajonettfäktning på led, både med och utan motståndare. VIIa har endast öfvats i florettfäktning på led, med och utan motståndare.

dare. Uti sistnämnde öfning hafva 9 lärjungar af VIIb och VIa frivilligt deltagit.

Under den kallaste vintertiden hafva gymnastiköfningarne, till följd af köld i lokalen, på läkarens tillstyrkan varit inställda.

Från deltagande i öfningarne hafva af vederbörande läkare befriats: höstterminen 23, vårterminen 28 lärjungar.

För handhafvande af de genom kongl. cirkuläret af den 23 mars 1870 anbefallda vapenöfningar var under höstterminen kaptenen vid Vestgötadals regemente, R. K. D. D. O., K. Nycander kommenderad. Mycket kunde emellertid då icke medhinnas, emedan dessa öfningar först sent kunde börjas och i anseende till kall väderlek snart nog måste afbrytas. Målskjutningen med remingtongevär försiggick på skarpskyttekårens skjutbana, hvilken dertill välvilligt uppläts.

Vid slutet af 1870 års vårtermin besöktes läroverket af herr öfverstelöjtnanten m. m. Nyblæus i och för inspektion af gymnastikväsendet härstädes. Då emellertid detta besök inträffade under den ledighet, som beviljas lärjungarne ett par dagar före årsexamen, och biträdande gymnastikläraren, som under en längre tid skött vapenöfningarne, begifvit sig till sitt regemente och redan avslutat dessa öfningar, kunde den uppvisning, som skedde, endast blifva ganska ofullständig. I sin inspektionsberättelse vitsordar herr öfverstelöjtnant Nyblæus ungdomens friska och hurtiga utseende och tillskrifver de brister, som anmärkts, till stor del gymnastiklokalsens och redskapens föga tillfredsställande skick. Så vidt möjligt varit hafva de anmärkta bristerna afhjelpats. I förutnämnde inspektionsberättelse yttras i 3:dje punkten angående Wenersborg: »Af dem, som uppnått 15 års ålder och deltagit i gymnastiköfningarne, hafva 58 icke blifvit vapenöfvade. Anledningen härtill har hufvudsakligen varit, att de tillhört lägre klass än den 5:te, hvilket sålunda beror på missförstånd af 1866 års cirkulär.» För min del kan jag i nämnde cirkulär icke finna den af herr Inspektören antydda mening, och då jag dessutom tror mig veta, att denna min uppfattning delas af läroverkets Eforus, har jag icke ansett mig kunna vidtaga någon förändring i detta hänseende.

Undervisningen i sång och musik.

I de tre lägsta klasserna har, enligt fastställd plan för undervisningen i musik, öfning meddelats i läran om de musikaliska tecknen, deras betydelse och användning m. m. samt öfning i tonträffning och enstämmig sång, hvardera klassen 1 timme i veckan, samt dessutom gemensamt med 4:de och 5:te klasserna choralång 1 timme i veckan.

De öfrige klasserna hafva gemensamt 1 timme i veckan öfvat chorsånger och 6:te och 7:de klasserna tillsammans 1 timme dels chör- och dels kvartettsånger.

Uti instrumentalspel har undervisning meddelats 3;ne timmar i veckan på viol, flöjt och jägarhorn samt orgelharmonium. Men som eleverna varit mindre försigkomna, har något egentligt samspel icke kunnat åstadkommas, utan har undervisningen meddelats lektionsvis. Af denna undervisning hafva 12 ynglingar sig begagnat, nemligen 5 i violspelning, 1 i flöjt, 3 i jägarhorn och 3 på orgelharmonium.

Undervisningen i teckning.

Klass. I: 2 timmar i veckan. Ritning efter statens tabell-kurs. Tab. I—VI dels på griffeltafla, dels med blyerts.

Klass. II: 2 timmar i veckan. Ritning med blyerts efter statens tabell-kurs. Tab. VII—XII.

Klass. III: 2 timmar i veckan. Ritning af mera sammansatta figurer efter förläggsplanscher, hvarvid begagnats dels «Grundtræk af Tegnekunsten» af prof. Hetsch, dels enklare tabeller af Hardings ritkurs.

Klass. IV—VII: a) *Reala linien.*

2 timmar i veckan i geometr. linearteckning. Klass. IV geometr. konstruktions-ritning, kl. V geometr. projektionslära, klass. VI och VII utbredning af ytor och lavering. Dessutom hafva alla dessa klassers realister haft 1 timme i veckan frihandsteckning.

b) *Klassiska linien.*

1) De som icke läsa grekiska:

2 timmar i veckan frihandsteckning.

2) De öfriga:

1 timme i veckan frihandsteckning för dem som härtill anmält sig, och hafva under höstterminen 15 och under vårterminen 8 lärjungar i dessa öfningar deltagit.

Frihandsteckningen har successive omfattat öfningar i klotsritning samt figurteckning med eller utan skuggning, efter förläggsblad efter Hardings och Hermes ritkurser m. fl.

d) *Läroplan.*

Ingen afvikelse har egt rum från den genom ofvannämnda kongl. kungörelse fastställda undervisningsplan.

De lärjungar af klassiska linien, som icke läst grekiska språket, hafva i stället för undervisningen i detta ämne i öfverensstämmelse med kongl. cirkuläret af den 10 mars 1869 varit sysselsatte på följande sätt:

Klass. VII: engelska 3 timmar (2 med real., 1 med valfr. läsande lat.); teckning 2 timmar med real.

- Klass. VI: engelska 2 t:r; teckning 2 t:r; modersmålet 4 t:e, allt med real.; latin-skrifning 4 t:e.
- « V: engelska 2 t:r med real.; teckning 2 t:r (1 med real., 1 med kl. II); modersmålet 1 t:e med real.
- « IV: engelska 4 t:r (2 med real., 2 särskildt måndagar och torsdagar kl. 3—4 e. m.); teckning 2 t:r (1 med real., 1 med kl. III).

B. Lärarne.

Tjenstledighet har från april månads början till vårterminens slut åtnjutits af gymnastikläraren A. Stüberg. Till hans vikarie har varit förordnad underlöjtnanten Alb. Pyhlson, hvilken äfven under höstterminen från oktober månad samt under hela vårterminen tjenstgjort såsom biträdande gymnastiklärare. Under tiden från den 6 februari till den 6 april, då adj. Kylander genom sjukdom varit hindrad att tjenstgöra, har hans undervisning, enligt förordnande af H. H. Eforus, uppehållits af telegrafassistenten C. A. Lundin. Till extra lärare under läsåret har telegrafassistenten P. G. Bergin varit förordnad.

Undervisningen har under läsåret varit på följande sätt mellan lärarne fördelad:

- Rektor G. Th. Bergman: Grekiska VII—VIa (öfre afdeln.) 15 timmar i veckan. Franska skripta VIIb lat. (nedre afdeln.).
- Lektor K. F. Rådberg: Matematik VII—VIa; Fysik VIIa, VIIb real. 22 timmar. Matematiska skripta VII.
- Lektor J. Svedborg: Latin VII—VIa, 19 timmar. Latinska skripta VII.
- Lektor A. M. Petersson: Franska VII—VIa; Engelska VII, 19 timmar. Franska skripta VIIa, VIIb real.
- Lektor J. Nordvall: Kristendom VII—VI; Modersmålet VII—VIa; Filosofi VII, 20 timmar. Svenska skripta VII. Förrättat morgonbönen hvar 3:dje vecka.
- Adjunkt C. A. v. Sydow: alla ämnen I utom räkning, 23 timmar. Förrättat morgonbönen hvar 3:dje vecka.
- Adjunkt J. F. Kylander: Grekiska VIb—IV; Latin V; Matematik V real., IV, 26 timmar. Latinska skripta V.
- Adjunkt A. J. C. Piscator: Modersmålet III—II; Engelska VI—II; Tyska III—II real., 27 timmar.
- Adjunkt J. K. Lindblad: Kristendom V, III—II; Tyska VI—II, 25 timmar. Tyska skripta VI—IV. Förrättat morgonbönen hvar 3:dje vecka.
- Adjunkt S. Tengblad: Latin III—II; Historia och Geografi III—II, 28 timmar.

- Adjunkt L. J. Versander: Kristendom IV; Modersmålet VIb—IV; Historia och Geografi VIb, V—IV real., 25 timmar. Svenska skripta VIb.
- Adjunkt A. Ericsson: Latin VIa—IV; Hebreiska VII, 24 timmar. Latinska skripta VI.
- Adjunkt A. Sahlén: Franska VIb, V lat.; Historia och Geografi VII—VIa, 25 timmar. Svenska skripta VIa.
- Adjunkt K. F. Kjellberg: Matematik VIb—II, 29 timmar. Latinska skripta IV.
- Adjunkt G. O. D. v. Hackwitz: Naturalhistoria VI—II; Fysik V—IV real.; Räkning I; Historia och Geografi V—IV lat., 27 timmar.
- Extraläraren P. G. Bergin: Franska V—IV real.; Fysik VIIb lat., VI; Kemi VII—VI, 28 timmar.
- Direktören och ridd. O. H. Bergqvist: Sång och musik, 9 timmar.
- Herr O. A. H. Stiberg: Gymnastik och militärofningar, 12 timmar.
- Bokhandlare F. A. Zettergren: Teckning, 10 timmar.

Klassföreståndare hafva under läsåret varit:

- för VIIa lektor Svedborg,
- « VIIb lektor Petersson,
- « VIa lektor Rådberg,
- » VIb adjunkt Ericsson,
- « V adjunkt Kjellberg,
- « IV adjunkt v. Hackwitz,
- » III adjunkt Lindblad,
- » II adjunkt Tengblad,
- « I adjunkt v. Sydow.

C. Lärjungarne.

	Lärjungarnes antal							
	Vid början af höstterminen 1870				Vid början af vårterminen 1871.			
	Klass. lin.	Reala lin.	Summa	Latinare, som ej läsa Grekiska.	Klass. lin.	Reala lin.	Summa	Latinare, som ej läsa Grekiska.
Klass. I.....			18				21	
» II.....	21	19	40		23	19	42	
« III.....	23	8	31		20	10	30	
« IV.....	36	10	46	9	36	8	44	9
» V.....	22	6	28	1	20	8	28	1
« VIb.....	18	6	24	5	18	4	22	5
« VIa.....	17	4	21	1	16	4	20	1
« VIIb.....	15	3	18	2	14	2	16	1
« VIIa.....	14	4	18	2	14	2	16	2
Summa	166	60	244	20	161	57	239	19

Vid höstterminens början inskrefvos 28 lärjungar, vid vårterminens 6. Från förra årsberättelsens utgifvande hafva 30 lärjungar uttagit afgangsbetyg från läroverket samt 6 aflagt godkänd afgangsexamen, af de sistnämnde 3 vid vårterminens och 3 vid höstterminens slut förlidet år.

Från klassiska till reala linien hafva 4 lärjungar öfvergått.

I sjunde klassen hafva 13 lärjungar af klassiska linien valfritt läst engelska samt 6 hebreiska.

Afgifter till läroverkets kassor hafva erlagts:

Höstterminen: till materielkassan af 144 lärjungar.

« byggnadsfonden » 113 «

Vårterminen: « materielkassan « 143 «

« byggnadsfonden « 110 «

Hvarje icke fullkomligt medellös lärjunge har till egna kassan erlagt 5 rdrmt för hvardera af läsårets terminer. Denna afgift, så dryg den än är, har likväl icke räckt till att bestrida de nämnde kassa åliggande utgifter. Den brist, som i följd häraf uppkommit, har, efter Efori medgifvande i öfverensstämmelse med kongl. cirkuläret af den 27 nov. 1868, blifvit fylld genom materielkassans medel.

Under vårterminen hafva 23 lärjungar af adj. v. Sydow beredts till sin första nattvardsgång.

D. Skollokalen.

Det nya läroverkshuset har i allmänhet visat sig vara väl och omsorgsfullt uppfördt, likasom värme- och ventilationsapparaten verkat ändamålsenligt och tillfredsställande. För eldningen under pannan, genom hvilken uppvärmning af byggnadens alla rum sker, hafva under nu förflutna vinter åtgått 62 famnar barrved. Under förlidet års sommar målades de nya bänkarne och borden samt iordningställdes alla lokalerna i det gamla läroverkshuset för de med dem afsedda ändamål.

Uppbyggande af nytt gymnastikhus kommer först nästa år att företagas. Sedan af undertecknad motion blifvit hos stadsfullmäktige väckt om husets uppförande af annat byggnadsmateriel än det i arkitekten P. U. Stenhammars förslag förordade, har nytt kostnadsförslag blifvit uppgjort, hvilket blifvit stadsfullmäktige förelagdt och snart torde till slutlig behandling förekomma.

E. Undervisningsmaterielen.

Läroverkets bibliotek har vunnit följande tillökning.

Gåfvor.

Af *staten* genom konsistorium i Skara:

Linnström, svenskt boklexikon. 1—6.

Samlade vitterhetsarbeten af svenska författare från Stjernhjelm till Dalin. Utgifna af Hanselli. VII—XII.

Wiberg, de klassiska folkens förbindelse med Norden.

Beckman, svensk psalmhistoria. Häft. 11—14.

Svart, Gustaf I:s krönika.

Montelius, från jernåldern. 1—2.

Fregatten Eugenies resa. Zoologi VI.

Dybeck, Sveriges runurkunder. Stockholms län. 3—4.

Af Göteborgs museum:

Förteckning öfver Göteborgs musei historiska samlingar.

Af tidningsredaktören A. J. Enander i Chicago:

Protokoll vid skandinaviska och luth. Augustanasynodens 11:te årsmöte i Andover Henry Co. Illinois.

Af grosshandl. Colliander i Göteborg:

Upplysningar om vandalismen vid Christinæ kyrka.

Af herr J. Heiberg:

Studentmötet i Kristiania 1869.

Genom inköp från bokhandeln har biblioteket dessutom under året erhållit någon tillväxt.

Till läroverkets samlingar ha influtit följande gåfvor:

- Af mamsell Augusta Jonsson, Wenersborg: en huggorm, en laxöring, inlagda i sprit.
 « majoren och ridd. E. Ericsson: sockerrör.
 « Joh. Olsson, Bränneberg: 2 stenkilar.
 » stud. Emil Nordström: 1 stenyxa, funnen vid Frestersbyn i Jerns socken på Dal.
 « « L. Jacobi: ett ryskt, ett belgiskt mynt.
 « sjökapt. H. Holmblad: svärdet af en svärdfisk; en slafpiska från Brasilien; 40 st. div. utländska mynt; ett minne från Blykamrarne i Venedig; ett turkiskt pass; en korallgren.
 « löjtnant Härleman på Åsen; en salskrake.
 « stud. R. Anderson: en korp.
 « « A. Eriksson: en kortörad uf; en kustpipare.
 « « A. Hellberg: en kortörad uf.
 « « A. Psilander: en talgmes.
 « « A. R. Andersson: en domherre.

Af svenska akademien har skänkts dess minnespenning öfver Eric Sparre.

För museum har af herr Kolthoff i Uddevalla inköpts en samling vertebrerade djur för en summa af omkring 500 rdr rmt.

Af J. Duboscq i Paris har för den fysikaliska undervisningen inköpts optiska instrumenter till ett värde af 570 francs.

För öfningarne i målskjutning hafva 4 st. remingtongevär, af hvilka 2 apterade för salongspatroner, af staten blifvit läroverket tilldelade.

För sångundervisningen hafva anskaffats diverse musikalier för sång och instrumenter, samt en dubbel notställare.

F. Examina.

Med 4 ynglingar, 3 tillhörande läroverket och en från enskild undervisning, förrättades i närvaro af herrar prosten m. m. J. Andersson och adjunkten K. A. Holmgren såsom censorer den 12 sisilidne december muntlig afgångsexamen, hvarvid läroverkets lärjungar förklarades mogne, men privatisten underkändes.

Examen med klasserna I—V förrättades vid höstterminens slut den 19 dec.

Examen vid läsårets slut är utsatt till den 1 och 2 nästkommande juni, och äro följande herrar af H. H. Eforus inbjudna att såsom vittnen öfvervara densamma: herrar öfverstelöjtnanten, kammarherren och ridd. C. E. C. Kuylenstjerna; landssekreteraren och ridd. C. O. Almqvist; landskamreraren och ridd. J. M. Ryding; kyrko-

herden, teol. kand. och fil. dokt. D. R. Warholm; borgmästaren och ridd. A. W. Russberg; handlanden O. H. Dymling; kontraktsprosten, teol. kand. och fil. dokt. J. F. I. Landberg.

Till denna högtid inbjuder jag äfven vördsamt den offentliga undervisningens öfriga vänner samt lärjungarnes föräldrar och vårdare.

Wenersborg i maj 1871.

G. Th. Bergman.

Naturvetenskap: Arrhenii botanikens första grunder och elementarkurs, Sundevalls och Torins läroböcker i zoologi samt förberedande kurs i fysik och kemi af Siljeström.

Historia och Geografi: Alanders läroböcker i svensk och allmän historia samt läsebok i svenska historien, Palmblads lärobok i Geografi.

Uti ofvanstående läroböcker hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Första klassen.

Kristendom: biblisk historia, gamla testamentets; katekesen till andra hufvudstycket. Bibelspråk och psalmer.

Modersmålet: språklärens första grunder, det viktigaste af formläran och läran om enkla sätser, rättskrifning, uppläsning af valda stycken.

Tyska: formläran, läsöfningar, första kursen i Lyths läsebok.

Matematik: aritmetik till och med sorträkning.

Naturvetenskap: verldsdelarnes och Europas fysiska geografi.

Historia och Geografi: svensk historia, regentlängden efter läroboken jemte uppläsning af stycken ur läseboken; politisk geografi, det allmänaste af Europas efter Palmblads lärobok.

Andra klassen.

Kristendom: biblisk historia, gamla testamentets; katekesen, 3:dje hufvudstycket samt repetition af de föregående. Bibelspråk och psalmer.

Modersmålet: formläran, det allmännaste af satsläran, läse- och skriföfningar.

Latin: formlära, läsöfningar 8 st. af 1:sta, hela 2:dra och 3:dje afdelningarne samt 4 st. af 4:de afdelningen af läseboken, satsöfningar med vokabelläsning.

Tyska: formläran, 30 sidor af läseboken; reallinien dessutom 22 sidor i läseboken.

Engelska: formläran samt 36 stycken af läsöfningarne till formläran. Uttalslära.

Matematik: aritmetik, de 4 räknesätten, vanliga och decimalbråk, en del lärjungar derjemte enkel och sammansatt regula de tri. Geometrisk åskådninglära såsom inledning till geometrien. Reallinien dessutom 1:sta boken af Euklides jemte fortsatt räkning.

Naturvetenskap: botanik, det allmännaste om roten, stammen, bladet, fröredningsdelarne, frukten samt sexualsystemet; insamling af växter.

Historia och Geografi: svensk historia, från lärobokens början till och med 7:de tidehvarfvat; geografi, Europas politiska från och med Frankrike samt repetition af en del af Europa.

Tredje klassen.

- Kristendom: repetition af bibliska historien samt katekesen. Valda bibelspråk och psalmer.
- Modersmålet: läse- och skriföfningar, rättskrifnings-, form- och satslära.
- Latin: formlära och det viktigare af syntaxen; af Cornelius Nepos från och med Aristides till och med Datames. Skriföfningar på lärorummet.
- Tyska: grammatik, formlära och det viktigaste af syntaxen; läseöfningar, sid. 125—169 af läseboken; reallinien dessutom 18 sidor i läseboken.
- Engelska: repetition af formläran, en del af syntaxen samt 42 sidor i läseboken.
- Matematik: aritmetik, klassiska linien från och med enkel regula de tri till och med bolagsräkning; reallinien intresse-, bolags- och kedjeräkning; geometri, klass. linien 1:sta boken; reallinien 2:dra, 3:dje och 4:de böckerna af Euklides.
- Naturvetenskap: botanik, sexualsystemet och det viktigaste af läran om växtens yttre organer; insamling och examinering af växter; zoologi, däggdjuren samt reallinien dessutom foglarne till accipitres.
- Historia och Geografi: fäderneslandets historia afslutad och repeterad efter läroboken samt viktigare delar af läseboken genomgångna; geografi, Europas repeterad jemte det viktigaste af de öfrige verdensdelarnes.

Fjerde klassen.

- Kristendom: repetition af katekesen, läsning af nya testamentet jemte de bibliska böckernas innehåll och historia.
- Modersmålet: läran om satsen, utförligare behandlad, formlära, läse- och skriföfningar, ämnesskrifning och öfversättningar på lärorummet.
- Latin: formlära, hela syntaxen, af Cornelius Nepos Præfatio, Miltiades, Themistocles, vidare från och med Epaminondas till Hamilcar;¹ af Cæsar de bello gallico 1:sta boken. Ett hemthema i veckan.
- Grekiska: formlära, 1:sta boken af Xenophons Anabasis.
- Tyska: hela språkläran med satsöfningar, sid. 229—278 af Schillers Geschichte des 30 jähr. Kriegs (Stuttg. & Augsb. 1858). Reallinien ett hemthema i veckan.
- Engelska: formlära och syntax, 30 sidor af läseboken och 4 kap. af Irvings Columbus. De från grekiska språket befriade lika med 3:dje klassen.
- Franska: uttalslära, formlära, till och med de oregelbundna verberna, af läseboken 28 stycken af 1:sta, 12 st. af 2:dra och 7 st. af 3:dje afdelningen.

Matematik: klass. linien, geometri, 3 böcker af Euklides, aritmetik, till och med betaltningsterminernas reduktion, algebra, 1:sta graden med flera obekanta, problem; reallinien, geometri, proportionsläran samt repetition af de 4 första böckerna, hela räkneboken, samt algebra lika med klass. linien.

Naturvetenskap: botanik, de fanerogama växternas organografi och elementarorganer, insamling och examinering af växter; zoologi, foglarne; reallinien dessutom amfibierna.

Historia och Geografi: allmän historia, gamla historien till kejsarne, nya historien till och med Ludvig den XIV:s tidevarf; geografi, gamla världens jemte repetition af Amerika.

Femte klassen.

Kristendom: repetition af katekesen, läsning af nya testamentet, kyrkohistoriska berättelser; dogmatik, 7 kap. af läroboken.

Modersmålet: rättskrifning, form- och satslära, uppsatser och läsöfningar.

Latin: hela grammatiken med prosodik och metrik, 2:dra och 3:dje böckerna af Cæsar de bello gallico, af Ovidii Matemorphoses sel. (Brodéns edit.) 35 sidor (från och med Origo et Fabrica Mundi till och med Jason et Medea). Hemthemata.

Grekiska: formlära och det viktigaste af syntaxen, Xenophons Anabasis, 2:dra och 3:dje böckerna.

Tyska: repetition af språkläran, 50 sidor af Schillers Gesch. des 30 jähr. Kriegs.

Franska: formlära, till och med de oregelbundna verberna; 28 stycken af 1:sta och 7 st. af 3:dje afdelningen.

Matematik: klass. linien, repetition af 4 böcker i Euklides, algebra, 1:sta graden med en eller flera obekanta, problem.

Naturvetenskap: botanik, repetition af läroboken, insamling och examinering af växter; zoologi, vertebraterna.

Historia och Geografi: allmänna hist., medeltiden, franska revolutionen i nyare hist. samt repetition af gamla historien; geografi, gamla världens.

I 5:te klassen har ingen lärjunge tillhört reallinien.

Öfningar: välskrifning, 2 timmar i veckan i 1:sta, 1 i 2:dra klassen, teckning, hufvudsakligen figur- och landskapsritning, 1 timme i 1:sta och 2:dra klasserna, 2 timmar i 3:dje klassen samt 4:de och 5:te klassernas realafdelningar; gymnastik, fristående och appareljgymnastik, marsch- och exercisöfningar m. m. 4 timmar i veckan i klass. 4—4 samt 5 timmar i 5:te klassen; musik och sång 6 timmar i veckan.

- 4) *Undervisningens fördelning mellan lärarne* har varit följande:
- Rektor A. G. Hollander har undervisat klass. 3—5 i tyska 7 timmar, i latin 13 timmar i veckan.
- Kollega S. P. Wennergren klass. 2—5 i kristendom 6 timmar, i engelska 6 timmar, klass. 3 i latin 5 timmar, i historia och geografi 4 timmar, klass. 2 i latin 3 och i matematik 3 timmar.
- Kollega A. Thorin klass. 4—5 i grekiska 10 timmar och klass. 2—5 i matematik 18 timmar samt rättat skriftliga uppsatser i 4:de klassen.
- Kollega J. A. Rosén klass. 4—5 i historia och geografi 6 timmar, i modersmål 2 timmar, klass. 2 i historia och geografi 4 timmar, modersmål 3, tyska 6, engelska 4, naturvetenskap 2 och välskrifning 4 timme samt rättat skriftliga uppsatser i 4:de klassen.
- Kollega J. A. Nyberg klass. 4—5 i franska 5 timmar, klass. 2 i latin 7 timmar, klass. 4 i modersmål, tyska, naturvetenskap, historia och geografi 18 timmar.
- Kollega W. Schoug klass. 5 i latin 3 timmar, klass. 4 i latin 3 timmar, klass. 3—5 i modersmål 4 timmar, i naturvetenskap 8 timmar, klass. 4 i matematik 5, i kristendom 4, välskrifning 2 timmar samt rättat skriftliga uppsatser i 5:te klassen.
- Öfningsläraren löjtnant F. R. Zachrisson i gymnastik m. m. 5 timmar i veckan.
- D:o ritläraren C. A. Leverin i teckning 4 timmar i veckan.
- D:o orgelnisten J. F. Ström i musik och sång 6 timmar i veckan.

B. Lärarne.

Efter fil. dr J. Nordvall, som blifvit befordrad till lektor vid Wenersborgs högre elementarläroverk, har med. fil. kand. W. Schoug blifvit till kollega utnämnd.

Klassföreståndare hafva varit: för 5:te klassen kollega Wennergren, för 4:de klassen kollega Thorin, för 3:dje klassen kollega Schoug, för 2:dra klassen kollega Rosén, för 1:sta klassen kollega Nyberg.

C. Lärjungarne.

- 1) Inskrifne vid höstterminens början 24.
 " " vårterminens d:o 3.
- 2) Afgångne vid höstterminens början dels till näringarne, dels till annat läroverk, ur 5:te klassen 7, deraf 2 efter aflagd afgangsexamen, ur 4:de klass. 3, ur 3:dje klass. 3, ur 1:sta klass. 2;
 vid vårterminens början 4.

- 3) Terminsafgift erlade höstterminen: till undervisningsmaterielen 34, befriade 40;
till byggnadsfonden 31, befriade 43.
vårterminen: till undervisningsmaterielen 35, befriade 35;
till byggnadsfonden 30, befriade 40.
- 4) Antal närvarande under vårterminen i 1:sta klassen 20, 2:dra klassen 16, 3:dje klassen 17, 4:de klassen 12 och 5:te klassen 5, summa 70. Klassiska språk läsa i 2:dra klassen 9, i 3:dje kl. 13, i 4:de kl. latin 6, grekiska 4, i 5:te kl. latin 5, grekiska 4.

Beträffande *hemlexor*, gifvas sådane uti de i de särskilda klasserna lästa ämnen efter att i allmänhet hafva blifvit i skolan förut genomgångna, och torde för deras öfverläsning i hemmet öfverhufvud erfordras i 1:sta och 2:dra klass. 2 timmar, i 3:dje klassen 3 samt i 4:de och 5:te klassen 4 timmar dagligen.

D. Skollokalen

har under året icke undergått någon förändring.

E. Undervisningsmaterielen

har blifvit förökad med åtskilliga läro- och läseböcker samt en samling naturalier.

F. Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 20 december, och voro, jemte läroverkets inspektör, herr kyrkoherden A. J. Enander, herrar borgmästaren, R. W. O., A. Wendt, lasarettsläkaren d:r A. J. Amnéus, apotekaren S. Österberg och fabrikören, R. W. O., C. G. Rydin anmodade att densamma bevista.

Årsexamen kommer att förrättas fredagen den 2 juni i närvaro af läroverkets inspektör samt herrar borgmästaren och riddaren Wendt, lasarettsläkaren d:r Amnéus, apotekaren Österberg samt fabrikören och riddaren Rydin; och anställles då från kl. 8 f. m. till kl. 1 e. m. offentlig pröfning i språk och vetenskaper, samt vidare å eftermiddagen slutöfning i gymnastik och sång, hvarefter förrättas flyttning med utdelning af premier, stipendier och fattigmedel.

Borås i maj 1871.

A. G. Hollander.

Redogörelse

för

lägre treklassiga elementarläroverket i Alingsås.

A. Undervisningen.

- 1) Lästerminernas början och slut: höstterminen börj. d, 26 aug.; slut. d, 20 dec.
vårterminen börj. d. 27 jan.; slut. d. 8 juni.
- 2) Dagliga lärotiden: fördelad på för- och eftermiddagar.
- 3) Begagnade läroböcker:
 - Kristendom: katekesen och valda bibelspråk af Flodman.
 - Biblisk historia: Eklunds lärobok.
 - Modersmålet: Bjurstens lärobok i svenska språket.
 - Latinska språket: Rabes grammatik och läsöfningar samt Cornelius Nepos.
 - Tyska språket: Flachs läroböcker.
 - Engelska språket: Hammars och Löhrs läroböcker.
 - Matematik: Zweigbergks och Nyströms läroböcker i aritmetik, Euklides i geometri.
 - Naturvetenskap: Arrhenii i botanisk terminologi och Torins i zoologi.
 - Svensk historia: Alanders läro- och läsebok.
 - Geografi: Wings och Dahms läroböcker.

Uti dessa läroböcker hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Första klassen.

- Kristendom. Katekes: till tredje hufvudstycket; valda bibelspråk och psalmverser.
- Biblisk historia: gamla testamentets efter Eklund.
- Modersmålet. Det viktigaste af formläran. Uppläsning af valda berättelser jemte öfning för lärjungarne att med egna ord redogöra för innehållet af det lästa. Berättelser ur nordiska sagohistorien. Rättskrifning.

Tyska språket. Formläran jemte 40 st. af Flachs läsöfningar.

Matematik. Aritmetik: de fyra räknesätten i sorter jemte öfning i hufvudräkning.

Naturvetenskap. Fysisk geografi: Europas fysiska geografi samt det väsendtligaste om de öfriga verdensdelarne.

Historia och Geografi. Svensk historia från början af Alanders lärobok till Magnus Ladulås, jemte berättelser ur samme författares läsebok.

Geografi: det hufvudsakligaste af Europas politiska efter Winge.

Andra klassen.

Kristendom. Katekes: från tredje hufvudstycket till slut; bibelkunskap och valda bibelspråk efter Flodman; psalmverser.

Biblisk historia: nya testamentets efter Eklund.

Modersmålet. Läsöfningar. Öfning att muntligen återgifva lästa berättelser. Rätt-skrifning efter diktamen. Formlära.

Tyska språket. Grammatik: formläran repeterad.

Explikation: klass. linien: st. 21—43 af Flachs elementar-bok och 1:sta kursen af densammes lärobok; reala linien: st. 1—15 af läroboken samt skriföfningar gemensamt med klass. linien efter elementarboken.

Latinska språket. Grammatik: formläran.

Explikation: Rabes läsöfningar de 2 första afdelningarne.

Engelska språket. Grammatik: uttals-lära, 1:sta kursen efter Löhr.

Explikation: 4:sta kursens läs- och skriföfningar efter Löhr.

Matematik. Aritmetik: bråk, enkel och sammansatt regula de tri; hvarjemte reala linien räknat intresse m. m., allt efter lärjungarnes olika ålder och fallenhet.

Geometri: 1:sta boken af Euklides till 42 propos.

Naturvetenskap. Botanik: Linnéanska sexualsystemet jemte en allmän kännedom af växtens yttre organer med ledning af lefvande växter och Anderssons väggplancher; 100 växter.

Historia och Geografi. Historia: fäderneslandets efter Alanders lärobok från början till Kristina jemte berättelser ur läseboken.

Geografi: Europas politiska till Frankrike efter Dahm.

Tredje klassen.

- Kristendom. Katekes: repetition deraf; bibelkunskap och valda bibelspråk efter Flodman; psalmverser.
Biblisk historia repeterad.
- Modersmålet. Läsöfningar. Smärre uppsatser öfver lättare af läraren uppgifna ämnen, jemte rättskrifning efter diktamen, sats- och interpunktionslära, hufvudsakligen medelst muntliga och skriftliga öfningar.
- Tyska språket. Grammatik: formläran afslutad och repeterad.
Explication: st. 1—20 af Flachs läsebok och hela elem.-boken samt skriföfningar; dessutom reala linien: 20—32 af läseboken.
- Engelska språket. Grammatik: formläran repeterad.
Explication: st. 31—54 af Hammars läsebok samt skriföfningar.
- Latinska språket. Grammatik: formläran och det viktigare af syntaxen.
Explication: 7 fältherrar i Cornelius Nepos.
- Matematik. Aritmetik: klass. linien: tillämpning af regula de tri på intresse m. m., reala linien: till och med rotutdragnig.
Geometri: klass. linien: de två första böckerna af Euklides, reala linien: 3:dje d:o.
- Naturvetenskap. Botanik: växtens yttre organer efter Arrhenii lärobok jemte insamling och examinering af 150 växt-arter.
Zoologi: däggdjuren efter Torins lärobok.
- Historia och Geografi. Historia: fäderneslandets från reformationstidehvarvet fortsatt och afslutad efter Alanders lärobok jemte tillhörande berättelser ur läseboken.
Geografi: Europas politiska efter Dahm fullständigt genomgången.

4) Undervisningsskyldigheten har varit fördelad mellan lärarne sålunda:

- Rektor filos. dokt. M. C. Jungmarker har undervisat 24 timmar i veckan i kristendom i I—III, latin i II—III samt tyska i I samt rättat latinska skriföfningar.
- Kollega filos. dokt. C. O. N. Dahlgren (28 timmar i veckan) i tyska, engelska och matematik i II—III, välskrifning i II samt rättat tyska och engelska skriföfningar.
- Kollega fil. kand. S. Högman (30 timmar i veckan) i modersmålet, historia och geografi samt naturvetenskap i I—III, välskrifning i I—III, samt rättat svenska skriföfningar.

Öfningslärare: gymnastikläraren A. O. Nilsson (6 t:r i veckan) i gymnastik.
 Orgelnisten E. Ericsson (4 t:r i veckan) i sång och musik.
 Ingenjören J. Hellström (3 t:r i veckan) i teckning.

B. Lärarne.

Klassföreståndare: rektor Jungmarker för 3:dje klassen, kollega Dahlgren för 2:dra och kollega Högman för 1:sta klassen.

Gymnastikläraren A. O. Nilsson har varit tjänstledig under hela höstterminen och från vårterminens början till den 14 maj, hvarunder sergeanten vid Vestgötadals regemente G. Hedengren haft förordnande att uppehålla gymnastiklärare-befattningen.

C. Lärjungarne.

- 1) Inskrifne, höstterminen: 8 lärjungar.
 vårterminen: 4 d:o. (Dessutom har under höstterminen 4 och under vårterminen 10 lärjungar begagnat erhållen tillåtelse att, utan inskrifning, vara närvarande vid lärotimmarne.)
- 2) Afgångne, höstterminen: 12 lärjungar dels till andra läroverk, dels till näringarne.
 vårterminen: 7 d:o till näringarne.
- 3) Skolafgift till läroverkets *materiel*, höstterminen erlagd af 6 lärjungar, derifrån befriade 41;
 vårterminen erlagd af 8 lärjungar, derifrån befriade 36.
- 4) d:o till d:o *byggnadsfond*, höstterminen erlagd af 16 lärjungar, derifrån befriade 31;
 vårterminen erlagd af 19 lärjungar, derifrån befriade 25.
- 5) Ynglingar, som läsa latin, hafva under höstterminen varit i 2:dra kl. 1, 3:dje kl. 7, summa 8;
 under vårterminen i 2:dra kl. 3, 3:dje kl. 7, summa 10.
- 6) Antal för höstterminen: i 1:sta klassen 15, i 2:dra 17, i 3:dje 15, summa 47.
 « « vårterminen: i 1:sta « 10, i 2:dra 17, i 3:dje 17, summa 44.
 I afseende på lärjungarnes under vårterminen härkomst äro: tjänstemäns söner 9, borgares och andra näringsidkares söner 31, hemmansegares och arbetares söner 4, summa 44.

Hemlexor hafva så beräknats för 3:dje klassen, att lärjungar med vanliga naturanlag derfor samt för skriftliga arbeten behöft använda 2:ne timmar dagligen; för 2:dra klassen så, att lärjungarne der behöft 1 timme dagligen.

D. Skollokalen

har under året icke undergått någon förändring.

E. Undervisningsmaterielen

har blifvit förökad med några läro- och läseböcker samt ett herbarium.

F. Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 20 december under ledning af läroverkets inspektor herr prosten, ledamoten af Kongl. Nordstjerne-orden, fil. dr A. Nattsén, och voro herrar kammarherren, R. S. O., A. Virgin, borgmästaren S. P. Walberg, provincialläkaren doktor G. F. Berggren, komministern P. Thorell och rådmannen S. J. Nyman af H. H. Eforus anmodade att såsom vittnen densamma öfvervara.

Års-examen kommer att hållas i närvaro af ofvannämnde herrar och män torsdagen den 8 juni i språk och vetenskaper kl. 10—1, i sång kl. 4— $\frac{1}{2}$ 2, omedelbart hvar efter flyttning förrättas med utdelning af premie- och fattigmedel. Slutöfning i gymnastik anställes samma dag kl. 4 e. m.

Mart. Chr. Jungmarker.

Redogörelse

för

enklassiga pedagogien i Ulricehamn.

A. Undervisningen.

1) Läseterminerna: höstterminen börj. d. 25 aug., slut. d. 15 dec.
vårterminen börj. d. 16 jan., slut. d. 5 juni.

2) Dagliga lärotiden: 4 timmar f. m., 1½ tim. e. m.

I anledning af de fleste lärjungarnes dåliga beklädnad hafva de ej kunnat tillhållas att bevista allmänna gudstjensten i kyrkan, men äro ålagda att närvara vid de af läraren, hvarje sön- och högtidsdags e. m., hållna offentliga bibelstunderna.

3) Läroböcker:

I kristendom: katekesen, valda bibelspråk af Flodman, biblisk historia af Åkerblom och Ekelundh.

« modersmålet: Bjursténs formlära och läsebok, Kyléns rättstafnings- och satslära.

« tyska språket: Flachs grammatik och läsebok.

« engelska språket: Mays lärobok.

« matematik: Zweigbergks räknebok, Euklides geometri.

« naturvetenskap: botanikens första grunder af Arrhenius, Anderssons «inledning till botaniken», Torins zoologi.

« svensk historia: Alanders läro- och läsebok.

« geografi: Dahms större lärobok, Strömbergs geografi.

Uti dessa läroböcker hafva följande stycken genomgåts:

Nedra afdelningen.

Kristendom. Katekesen: till 2:dra artikeln; några gössar hela. Biblisk historia: gamla testamentet efter Åkerblom.

Modersmålet. Form- och rättstafningslära, innanläsnings- och skriföfningar.

- Tyska språket. Formläran t. o. m. verberna, förberedande läsöfningar.
 Matematik. Enkla tal och bråk.
 Naturvetenskap. Växtkännedom efter Anderssons «inledning», kännedom om de viktigaste svamparterna.
 Svensk historia. Första kursen i läroboken samt, vid innanläsningsöfningarne, det viktigaste i läseboken till Gustaf I.
 Geografi. Sveriges och Norges samt det viktigaste om verldsdelarnes.

Öfra afdelningen.

- Kristendom. Katekesen: hela. Bibl. historien: gamla testam. Bibelspråk och psalmer.
 Vid de dagliga bönestunderna har Luce evangelium genomgåts.
 Modersmålet. Form-, rättskrifnings- och satslära, sats- och rättskrifningsöfningar.
 Tyska språket. Formläran t. o. m. verberna. 29 stycken i läseboken.
 Engelska språket. Mays läro- och läsebok, Uttalsläran efter Herlén.
 Matematik. T. o. m. kedjeräkning. 12 propositioner. Åskådningslära.
 Naturvetenskap. Arrhenii lärobok. Insamling af växter. Kännedom om de förnämsta svamparter. Zoologi till foglarne.
 Historia. Hela läroboken. Läseboken lika med nedra afdelningen.
 Geografi. Hela Strömbergs lärobok samt t. o. m. Ryssland efter Dahm.

B. Lärare.

P. G. Holmlund.

C. Lärjungarne.

- 1) Inskrifne: höstterminen 2, vårterminen 6.
- 2) Afgångne: höstterminen 3, vårterminen 3.
- 3) Skolafgift. Betalande: höstterminen 3, vårterminen 2,
 Icke betalande: höstterminen 14, vårterminen 16.
- 4) I afseende på härkomst hafva bland de under vårterminen närvarande befunnits 1 son af adelsman, 3 af ofrälse militär, 14 borgares och näringsidkares söner.

Äfven under detta läsår har en beklaglig ojemphet i skolgången varit rådande.

D. Skolflokalen

har icke under året undergått någon förändring.

E. Undervisningsmaterielen

har under året ökats med några läroböcker och åskådningsplancher.

F. Examina.

Höstterminen, börjad den 25 aug., slutades den 15 dec. Till examen voro inbjudna: kyrkoherden G. A. Sundborg, postmästaren S. J. Hammarstrand, v. borgmästaren C. Strömman och kronolänsman F. Dahlberg. Vårterminen, börjad den 16 jan., kommer att slutas den 5 juni. Till examensvittnen inbjudas: kyrkoherden Sundborg, vice borgmästaren Strömman, kronofogden V. Bjurstén och kronolänsman Dahlberg.

Ulricehamn i maj 1871.

P. G. Holmlund.
